Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

5-йил чиқиши.
19 НОЯБРЬ 1970 й
ПАЙШАНБА
№ 273 (1341).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ТАСС АХБОРОТИ

ЎЗИЮРАР «ЛУНОХОД-1» АППАРАТИ ОЙ ЮЗИДА ИШИНИ ДАВОМ ЭТТИРМОҚДА

«Луноход-1» автомат аппарати Ой юзида бир жойдан иккинчи жойга силжиб боришнинг биринчи босқичидан кейин «Луна-17» станцияси қўнган жой яқинида илмий техника тадқиқотлари программасини давом эттирмоқда.

1970 йил 17 ноябрда радио ва телевизион алоқанинг навбатдаги сеанси вақтида Луноходдаги борт системаларининг иши контроль қилиб турилди. Телеметрик ахборот маълумотларига қараганда, аппаратдаги барча системалар нормал ишлаб турибди, герметик контейнердаги ҳарорат ва босим қуйидагича:

Ҳарорат — цельсий бўйича плюс 18 градус,

Босим — симоб устунининг 780 миллиметри.

Телефотометрлар ёрдамида Ой сатҳининг телевизион тасвири Ерга берилди. Телевизион тасвирларнинг сифати яхши.

Ой сатҳи панорамасида Луноходнинг Ой юзида қолдирган излари аниқ кўриниб турибди, шунингдек Луноход конструкциясидаги айрим элементлар яхши кўринади.

Илмий тадқиқотлар программасига мувофиқ, рентген телескопидан фойдаланиш йўли билан галактикадан ташқари рентген нурланиш доираси ўлчаб кўрилди.

Совет «Луноход-1» автомат аппаратининг иш программаси муваффақиятли бажарилмоқда.

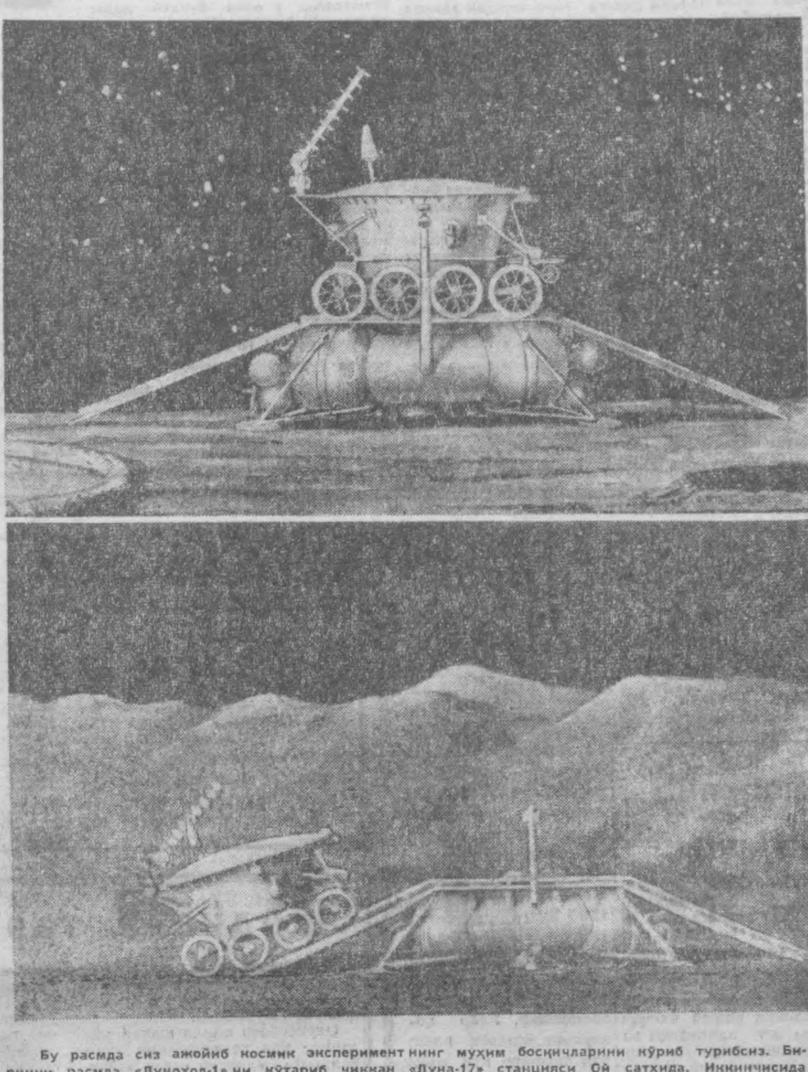

Бу расмда сиз ажойиб космик эксперимент нинг муҳим босқичларини кўриб турибсиз. Биринчи расмда «Луноход-1» ни кўтариб чиққан «Луна-17» станцияси Ой сатҳида. Иккинчисида эса «Луноход»нинг станция устидан тушаётган пайти тасвирланган.

(ТАСС фотохроникаси).

ҚОЙИЛ!

Коинотни забт этишда илгарига томон яна бир катта қадам қўйилди. Ҳа, чиндан ҳам ҳар қанча фахрлансак арзийдиган янгилик юз берди. «Луноход—1» нинг Ой юзасида «сайр» қилиб юриши совет олимларининг ўткир ақли ва заковати натижасидир.

Биз ипакчи олимлар ана шундай ажойиб хушхабарларга бой бўлган замонда яшаётганлигимиз билан бехад фахрланамиз.

У. НАСРУЛЛАЕВ
Ўрта Осиё ипакчилик илмий тадқиқод институт директорининг ўринбосари.

ОФАРИН, АЗИЗЛАР!

Самони забт этиш учун олимларимиз бутун куч-ғайратларини сарфлаб, беқиёс галабаларни қўлга киритяптилар. Яқинда ажойиб станциямиз Ой тупроғини Ерга олиб тушиб, бутун жаҳонни қойил қолдирган эди. Энди эса Ойга «Луна-17» станцияси муваффақиятли учирилди. У Ой сатҳига оҳиста қўнди ва «Луноход—1» саккиз ғилдиракли шасси билан бир жойдан иккинчи бир жойга кўчирилди.

Бу хабар қалбимизни тўлқинлантирди. Улуғ мамлакатимизнинг шон-шуҳратини ошираётган олимларимизга, инженер- техник ходимларимизга офарин!

Муҳаррам ОДИЛОВА.
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи, Октябрь районидаги 169-ўрта мактабнинг директори.

ФАНИМИЗ ПАРВОЗИ!

Куни-кеча радиодан қувончли хабар эшитиб ғоят хурсанд бўлдик. «Луна—17» автомат станцияси Ой юзасига оҳиста қўниб, «Луна—1» аппаратини станциядан туширди. Ўзи юрадиган бу аппарат ичига СССР Давлат герби ва доҳиймиз В. И. Ленин барельефи туширилган байроқ ва вимпеллар ўрнатилганлиги бизни ғоят қувонтирди.

Э. ЖАМИЛОВ,
Трактор заводи ишчилар комитетининг раиси.

ҚАҲРАМОНЛИК ОБИДАСИ

Улуғ Ватан уруши йилларида барча халқлар қатори ўзбек жангчилари ҳам қаҳрамонлик намуналарини кўрсатдилар. Айниқса, Сталинград остоналаридаги Старо-Клэцк тепалигида бўлган шиддатли жанг тарих саҳифаларидан шонли ўрин олган. Унда Ўрта осиёлик ўн бир қаҳрамон душманнинг жуда катта кучини ер билан яксон этган.

Ўзбекистон ССР маданият министрлиги ана шу тепаликда жангчиларнинг жасоратига бағишлаб, улкан обида ўрнатиш ҳаракатида. Бўлажак ҳайкалнинг муаллифи Н. Федоридис қаҳрамон шаҳарда узоқ ижодий изланишлар олиб борди. Ҳозирги пайтда бўлажак ҳайкал Волгограддаги бадиий комбинатда тайёрланди.

Ана шу комбинат директори И. Романенко бошчилигидаги ҳайкалтарошлик санъати усталари Тошкентга келдилар. Улар шаҳримизда ўз ҳамкасблари билан ҳайкалга доир муҳим масалаларни муҳокама қиладилар.

ЖАМОАТ МАРКАЗИ

Пойтахимиздаги «Марказ-5» кварталида аҳолига ажойиб қулайлик яратилди.

Бугун

бу ерда олти минг кишига мўлжалланган жамоат марказининг эшиклари очилди. Россия Федерациясининг Саратов области йигит ва қизлари қуриб берган бу бино халқлар дўстлигининг ёрқин ифодасидир. Жамоат марказида озиқ-овқат магазини, уч залли катта ошхона, сартарошхона, уй-рўзғор буюмларини ижарага берадиган прокат, қатор маиший хизмат устахоналари жойлашган.

Янги жамоат марказида исталган юмушни битириб олиш мумкин.

ҲУЖЖАТЛАР—МУЗЕЙГА

Округ офицерлар уйида ҳарбий-ватанпарварлик мавзуида ўтказиладиган кечаларда, ёшлар билан бўладиган учрашувларда бу кишини тез-тез учратиш мумкин.

М. Қосимов катта ҳаёт йўлини босиб ўтди. Босмачиларга қарши курашда қаҳрамонлик кўрсатди.

Ветеран яқинда СССР Марказий революция музейи директоридан хат олди. Унда музей коллективининг ўзбек ветеранига билдирган миннатдорчилиги изҳор этилган.

Маҳкам ака музей илтимосига биноан, Москвага ўз ҳаётига оид ҳужжатлар ва эсдаликлар юборди.

Ўзбекистон пахтачилик машинасозлиги заводи машинасозлари пахта тозалаш ҳамда пахтани ишлаш саноати корхоналари учун турли хил комплекс машиналарни ишлаб чиқаради.

СУРАТДА: йиғув участкасининг пешқадам ишчиси слесарь И. Османов навбатдаги агрегатни йиғаяпти.

М. Нуриддинов фотоси.

Халқаро симпозиумга

Бугун

республика врачлар малакасини ошириш институтининг кафедра мудири, медицина фанлари доктори, профессор Эркин Қаюмов, республика эндокрология диспансерининг бош врачи Лола Абдураҳмоновалар Болгария республикасининг пойтахти Софияга жўнаб кетишди. Улар у ерда очиладиган қанд касалликлари бўйича халқаро симпозиумда қатнашадилар.

Ўзбек олими Э Қаюмов қанд касалликларининг пайдо бўлишида асабларнинг тутган ўрни масаласига доир илмий доклад қилади.

Бундай симпозиум жаҳонда биринчи марта ўтказилмоқда. Унинг ташкил қилинишига сабаб ер юзидаги кўпгина мамлакатларда қанд касалликларини даволашга ва профилактика масалаларига доир илмий тажрибаларни ўртоқлашишдир.

Тошкент шаҳрида қанд касалликларини даволовчи эндокринология диспансери ташкил қилинган. Унда шифокорлар бу касаллик билан боғлиқ бўлган илмий ишлар ҳам олиб бормоқдалар.

Бутуниттифоқ анжумани

Бугун

пойтахтимизда Бутуниттифоқ социал таъминот ходимларининг уч кунлик семинар кенгаши ўз ишини тамомлади. У инвалидларни ишга жойлаш ва меҳнат экспертизаси масалаларига бағишланди. Кенгашда Ўзбекистон ССР социал таъминот министри В. Содиқова, Москвадаги Марказий меҳнат экспертизаси институтининг директори профессор Д. Грицкевич шу институт кафедра мудири Н. Драйкин, тошекнтлик доцент А. Цигал ва бошқа ўртоқлар докладлар қилдилар.

Бу анжуманда Совет Иттифоқининг Тбилиси, Ереван, Киев, Олмаота, Ленинград, Новосибирск каби кўпгина шаҳарларидан уч юз элликдан ортиқ ходим қатнашди.

✻ Қурилиш объектларида

Янги ателье

Пойтахтнинг Энгельс кўчасида В. И. Ленин номли якка буюртмалар фабрикасининг янги ательеси қуриляпти. Қурилиш ишлари 159-трестга қарашли 8-қурилиш бошқармаси бинокорлари томонидан амалга оширилмоқда.

— Бу ерда қурилиш август ойидан бошланган эди. Объектда Александр Массинин бошлиқ бригада аъзолари ишлашмоқда. Ҳозир монтаж ишлари қизиб кетди. Бинокорлар икки юз ишчига мўлжалланган янги ательени муддатидан олдин фойдаланишга топшириш учун барча кучларни сафарбар этишмоқда.

Пардозчилар туҳфаси

Уй-жой, маданий-маиший хизмат кўрсатиш ва маъмурий биноларга безак беришда пардозлаш трестига қарашли 49-пардозлаш бошқармаси коллективининг ҳам ҳиссаси катта. Жумладан, прораб Ульян Целикман, участка бошлиғи Дилшод Азимов бошлиқ сайқалчилар «Марказ-6» кварталидаги 88-уйни безакдан чиқаришда намуна кўрсатишди.

Уй-жой биноларини суваш ва бўяшда Борис Левич бошлиқ бўёқчилар, Салим Содиқов бошлиқ сувоқчилар бригадаси ҳар қачонгидек пешқадам бўлишмоқда. Бу бригадаларнинг аъзолари йиллик планни алла қачон бажариб қўйишларига қарамай, ҳамон ишда пешқадам бўлишмоқда.

Ҳ. ИНАҒОМОВ,
159-трест бинокори.

НОДИР АСАРЛАР

Шу кунларда Чилонзор массивининг «Халқлар дўстлиги» проспектидаги «Мелодия» магазини ажойиб манзара касб этган. У харидорлар билан кун бўйи гавжум. Гўё магазинда катта-катта саҳна асарлари ижро этилаётганга ўхшайди. Харидорлар «Бой ила хизматчи» спектаклини мириқиб эшитганларидан кейин навбат «Отелло»га келади.

«Мелодия» магазини Ҳамза номли Ленин орденли Ўзбек Давлат академик драма театрининг 50 йиллик юбилейи муносабати билан пластинкага ёзилган спектаклларининг савдосини ташкил қилди. Харидорлар «Алишер Навоий», «Оғриқ тишлар», «Гамлет», «Ревизор», «Йўлчи юлдуз» каби спектаклларни қизиқиш билан сотиб олмоқда.

Магазин театр юбилейи кунлари кекса санъат даргоҳининг биносида пластинкалар савдо · кўргазмаси ни ташкил қилди. Айни пайтда бу театрнинг талантлари ижросида «Аяжонларим» ва «Олтин девор» комедиялари ҳам магнитофонга ёзиб олинди.

КОМБИНАТ ИШГА ТУШИШ АРАФАСИДА

Республикадаги энг катта янги Тошкент гўшт комбинатида технология ускуналари монтаж қилиниб, бўлди. Бу корхона ҳар сменада икки юз тоннадан ортиқ гўштни қайта ишлашга мўлжалланган.

Механизация ва автоматлаштириш даражаси жиҳатидан янги комбинат мамлакатдаги энг катта комбинатлардан бири бўлади. Бу ердаги ишлаб чиқариш жараёнларининг тўртдан уч қисмини машиналар бажаради.

Комбинат ёнида барпо этилаётган уй-жой посёлкасидаги дастлабки кўп қаватли уйларни қуришга киришилди. Бу ерда қурувчилар, беш йил ичида 48 минг квадрат метр сахнли уй-жой, мактаблар, болалар боғчалари, маданий-маиший ва савдо комплекси, озиқовқатчилар маданият саройи қуришлари керак.

(ЎзТАГ).

РАССОМЛАР ХОНАДОНИ

Чилонзор массивининг Ғафур Ғулом кўчасида беш қаватли ҳашаматли бино қад кўтарди.

Ўзбекистон рассомлар союзининг мўйқалам соҳибларига аталган бинони 153-қурилиш трестининг бунёдкорлари фойдаланишга топширдилар. Яқинда, шаҳримиздаги элликка яқин рассомнинг оиласи янги уйга кўчиб ўтди. Бири-биридан чиройли, кенг ва кўркам хоналар ҳар бир кишининг ҳавасини келтиради.

Бинонинг бешинчи қавати бадиий устахоналар учун ажратилган. Рассомлар ижоди учун бу ерда ҳамма шароитлар яратиб берилган.

Томошабинлар хизматида

Шаҳар кинофикацияси ходимлари томошабинларга маданий хизмат кўрсатиш бўйича беш йиллик планни муддатидан илгари бажарганликлари ҳақида ғалаба рапорти бердилар.

Йил охиригача яна бир неча юз минг сўмлик маданий хизмат кўрсатилади. Ўтган давр ичида Совет Иттифоқида ишлаб чиқарилган бадиий фильмлар муваффақият билан намойиш қилинди. Беш йиллик шу билан қувонарлики, Ғафур Ғулом «Кўкча», «Тошсовет 50 йиллиги» каби янги кинотеатрлар ишга туширилди.

Киноходимлар жонажон партия съездига пухта тайёргарлик кўра бошладилар. Съездга бағишлаб партияни шарафловчи кинофестиваллар, турли хил конференциялар ўтказилади. Бундан ташқари Жарқўрғон кўчасидаги 820 ўринли янги кинотеатр ишга туширилади. «Восток» эса қайта жиҳозланиб кенг экранли кинотеатрга айлантирилади.

ТАЛАНТЛАР ТАРАДДУДИ

Шу кунларда пойтахтимиздаги санъат даргоҳларининг хушовоз хонандалари ва дилбар раққосалари катта санъат намойишига тайёрланмоқдалар. Алишер Навоий номли Ўзбекистон Давлат академик театри, Ўзбек Давлат филармонияси санъаткорларидан ташкил топган катта группа «Пахта байрамида» ўз маҳоратларини намойиш этадилар.

Тошкент ипподромида ўтказиладиган «Пахта байрами» чиндан ҳам санъат намойишига айланиб кетади. Унда етук талантлар билан бадиий ҳаваскорлик коллективлари ҳам хизмат қиладилар.

Шаҳардаги халқ филармонияси, Ҳамид Олимжон, Охунбобоев, Навоий, Глиэр, «Юность» маданият уйларининг бадиий ҳаваскорлик коллективлари концерт программалари тайёрламоқдалар. Улар байрамда оромбахш куй ва қўшиқлари билан дилларни хушнуд этадилар.

ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ КОЛЛЕКЦИЯСИ

Ҳар бир халқ ўзининг миллий чолғу асбобларига эга. Ўрта Осиё халқлари чолғу асбоблари ҳам ўзига хос жозиба билан янграйди.

Агар сиз Тошкент Давлат консерваториясида бўлсангиз, бу хил асбоблар билан танишасиз. Уларни тўплашда ажойиб музикашунос педагог, консерваториянинг профессори А. И. Петросянц фаолият кўрсатди.

Профессорнинг ташаббуси ва иштироки билан музика олий ўқув юрти ҳузурида тажриба лабораторияси ташкил топди. Унда Ўрта Осиё халқлари миллий чолғу асбобларидан намуналар бор.

Лаборатория ўзига хос музей бўлиб қолди. Келгусида бошқа қардош республикалардан ҳам чолғу асбоблари олинади. Улар ҳақида изоҳ берувчи материаллар тайёрланади.

КИТОБЛАР КЎРГАЗМАСИ

Келгуси йили Германия Демократик Республикасининг Лейпциг шаҳрида халқаро китоблар кўргазмаси очилади. Ана шу кўргазмага Совет Иттифоқида нашр этилаётган жуда кўп китобларнинг намуналари қўйилади. Бизнинг мамлакатимиз жаҳонда китоб нашр этиш бўйича биринчи ўринда туради.

Кўргазмада Совет Иттифоқи рассомлари билан бир қаторда, безакчи ўзбек рассомларининг ишлари ҳам намойиш этилади.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Қутлуғ Башаров Юхан Смуулнинг «Муз китоби»га чиройли расмлар ишлаган. Шунингдек, Э. Исҳоқов эса В. Яздовскийнинг «Биология ва космос» китобини бадиий жиҳатдан безади. Безакчи рассом Л. Давацнинг Ленин мукофоти лауреати Чингиз Айтматовнинг «Момо ер» китобига чизган расмлари ҳам диққатга сазовор.

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

◆ Тонгги газеталарда СССР мудофаа министри, Совет Иттифоқи Маршали А. Гречконинг буйруғи босилган.

◆ Совет олимлари Ф. Энгельс туғилган куннинг 150 йиллигини бутун совет халқи билан нишонламоқдалар. Мана шу буюк санага бағишлаб, СССР Фанлар академияси ва КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги марксизм-ленинизм институти 17 ноябрда Москвада, олимлар уйида юбилей илмий сессияси ўтказди.

Шаҳримиздаги пиллакашлик фабрикасининг меҳнат аҳли ҳам КПСС XXIV съезди шарафига бошланган умумхалқ мусобақасини авж олдириб муваффақиятларга эришмоқда.

СУРАТДА: корхона ипак ўраш цехининг ёш пешқадам ўровчи автоматчиси Мавжуда Шукурова.

ХАЛҚ СУДЛАРИ ВА ХАЛҚ МАСЛАҲАТЧИЛАРИ САЙЛОВЛАРИГА ТАЙЁРГАРЛИК ҲАҚИДА

1970 йилнинг 13 декабрида республикада район (шаҳар) халқ судларига, ноябрь ва декабрь ойларида халқ маслаҳатчилари сайловлари ўтказилади.

Шу муносабат билан бошланган сайлов кампанияси — жуда катта давлат аҳамиятига эга бўлган ишдир. Сайлов совет кишиларининг сиёсий ва меҳнат активлиги ўсган, КПСС XXIV съезди шарафига умумхалқ мусобақаси бошланган пайтда ўтмоқда.

Сайловларга тайёрланиш ҳар бир маҳаллий совет ходими учун ғайрат ва ишчанлик талаб қиладиган ишдир. Сайловлар муваффақияти ўз вақтида ташкилий ва техникавий тайёргарлик кўришга боғлиқ бўлади.

Шаҳар бўйича 36 халқ судини сайлаш лозим. Шу муносабат билан меҳнаткашлар депутатлари район Советларида сайловлар ўтказиш бўйича 36 сайлов округи ташкил қилинади.

Шаҳар Совети ижроия комитети шаҳар бўйича 2700 халқ маслаҳатчилари сайлашни лозим топди.

Маълум муддатларда сайлов участкаларининг рўйхати эълон қилинган бўлиб, участка сайлов комиссиялари составига номзодлар кўрсатилмоқда.

Шаҳар бўйича жами 428 сайлов участкаси ташкил қилинган. Сайлов ҳужжатлари меҳнаткашлар депутатлари район Советлари ижроия комитетларига юборилган.

Сайловлардан 20 кун олдин, яъни 1970 йилнинг 22 ноябрида район ижроия комитетлари сайловчиларнинг рўйхатларини тайёрлаб, осиб қўядилар ёки уларга сайлаш имкониятларини таъминлашни тушунтирадилар. Сайловчилар рўйхатига рўйхат олинган пайтда совет территориясида истиқомат қилаётган, сайлов кунига қадар ёши ўн саккизга тўлган яъни 1953 йилнинг 13 декабрига қадар туғилган кишилар қайд этилади.

Сайловчилар рўйхати осиб қўйилган хоналарда участка сайлов комиссияси аъзолари, ижроия комитет ходимларидан навбатчилик қўйиш тавсия қилинади. Улар гражданларга тегишли справкалар беришади. Шунингдек, йўл қўйилган камчиликлар ҳақида ёзма ҳамда оғзаки аризалар қабул қилишади.

Ҳамма ерда участка сайлов комиссиялари сайловчилар рўйхатини аниқлаш ва сайлов участкаларини жиҳозлашга киришди.

Район Советлари ижроия комитетларининг вазифаси шундан иборатки, участка сайлов комиссиялари жамоатчилик ёрдамига таяниб сайловчилар рўйхатини текшириб чиқсин, аризалар қабул қилинганда камчиликларга йўл қўйилмасин. Сайлов участкаларини жиҳозлаш, участка сайлов комиссияларида нормал ишни таъминлаш, навбатчилик ташкил қилиш, сайлов участкалари территориясини ободонлаштириш маҳаллий советлар зиммасига юкланади.

Сайлов комиссиясининг муваффақияти оммавий-сиёсий ишларнинг қай даражада ташкил қилинишига боғлиқ. Ҳозир сайлов участкаси оммавий-сиёсий ишлар маркази бўлиб қолиши лозим. Агитаторлар сиёсий ишни кучайтиришлари энг асосий ишлардан биридир.

Халқ судьялари ва халқ маслаҳатчиларига сайловлар ўтказиш кампанияси — бу судларнинг халқ олдида берган ҳисоботидир.

Ҳозир ташкилотлар, муассасалар ва саноат корхоналарида халқ маслаҳатчилари номзодини кўрсатиш ўтказилмоқда. Меҳнаткашларнинг коллектив ўртасида ҳурматга сазовор бўлган вакиллари халқ маслаҳатчилари номзодига кўрсатилмоқда.

Шубҳа йўқки, халқ судлари ва халқ маслаҳатчилари сайлов кампанияси социалистик қонунчиликни бундан буён мустаҳкамлаш, жамоат, давлат ва меҳнат интизомини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Мамлакатимизда коммунистик қурилишнинг вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш имкониятини беради.

А. НУЪМОНОВ,
шаҳар ижроия комитети ташкилий инструкторлик бўлими мудири.

БУТУНИТТИФОҚ ОҚСОҚОЛИ

М. И. Калинин туғилган куннинг 95 йиллигига

Бугун Бутуниттифоқ оқсоқоли, Коммунистик партия ва Совет давлатининг атоқли арбобларидан бири, В. И. Лениннинг сафдоши Михаил Иванович Калинин туғилган кунга 95 йил тўлди.

М. И. Калинин номини Бутуниттифоқ, шу жумладан, Ўрта Осиё меҳнаткашлари беҳад ҳурмат билан тилга оладилар. У янги совет миллий республикалари ташкил этиш, Туркистон ва Ўзбекистон Коммунистик партияларини, Тожикистон, Қирғизистон ва Қорақалпоғистон партия ташкилотларини тузишда жуда масъулиятли бир даврда РКП(б) Марказий Комитетининг топшириғи билан Ўрта Осиёга келди ва бу воқеалар давомида фаол иштирок этиб, Ўрта Осиё халқларининг миллий совет давлатларини мустаҳкамлашга катта ёрдам берди.

1924 йилнинг 27 октябри Ўрта Осиёда янги совет миллий республикалари, шу жумладан, Ўзбекистон ССР ташкил этилган тарихий кун бўлиб қолди. Советларнинг 1925 йил 13 майда Москвада бўлиб ўтган Ш Бутуниттифоқ съезди Ўзбекистон ва Туркманистон Совет Социалистик Республикаларининг СССР Иттифоқи составига кирганлиги тўғрисида қарор қабул қилди. Шу муносабат билан, ССР Иттифоқи Марказий ижроия Комитетининг раиси М. И. Калинин «Правда Востока» газетасида эълон қилинган табрик хатида бундай деган эди: **«Ўз тақдирини бутун Совет Социалистик Республикалар Иттифоқи тақдири билан узил-кесил ва мустаҳкам боғлаган Ўзбекистон ва Туркманистон республикаларига Совет Ўрта Осиёси матбуотининг марказий органи орқали қизғин ўртоқлик саломи йўллайман.**

Ўрта Осиёда ташкил қилинган икки янги республиканинг тинч йўл билан ихтиёрий суратда Совет Иттифоқи составига кирганлигининг буюк аҳамиятини фақат бизнинг Советлар Республикамизгина равшан англаб, қолмай, балки барча мамлакатлар ва халқларнинг меҳнаткашлар оммаси ҳам равшан англаб турибди».

1925 йилнинг 2 феврали. Тошкент вокзали одамлар билан гавжум. Улар М. И. Калининни кутиб олиш учун келганлар. Кутиб олиш шодиёнасидан кейин Михаил Иванович матбуот вакиллари билан суҳбат қилди. Ўшанда у мана шундай деган эди: «...Тошкентда **мени 25-30 минг аҳоли зўр намойиш билан кутиб олди. Мен бу ерда бўлган вақтларимда ишлар аҳволи ва аҳоли билан кенг танишмоқчиман».**

Эртасига М. И. Калинин Тошкент шаҳридаги темирйўл устахонаси, Тошкент Давлат трамвай тресги ҳамда металлистлар союзи ишчиларининг мажлисида нутқ сўзлаб, Тошкент ишчилари олдига мана шундай вазифа қўйди: **«... Сизларнинг зиммангизга олам жаҳон деҳқонлар ўртасида иш олиб боришдек катта масъулиятли вазифа тушади. Сиз чинакам революцион ҳаракат кўрсатишингиз лозим, ишчи-деҳқон давлати пролетарча ташкилотнинг мақсадга мувофиқлигига, зарурлигига деҳқонни ишонтира билишингиз керак. Бу вазифа батамом сизнинг зиммангизга тушади, чунки сиз бутун Совет Шарқида бирдан бир кучли ишчи ташкилотидирсиз».**

Шу куни М. И. Калинин Тошкентнинг эски ва янги шаҳар Советлари пленумларининг тантанали мажлисида қатнашди ҳамда халқаро ва совет давлатининг ички аҳволи ҳақида катта нутқ сўзлади.

Бутуниттифоқ оқсоқоли 1925 йил, 4 февраль куни деҳқонлар уйида бўлди. Бу ерга паранжили-паранжисиз аёллар, йигитлар ва болалар келишган эди. Деҳқонлар уйи биносининг иккинчи қаватигача одам. Эгнида узун қора пальто, бошига қора қалпоқ кийган М. И. Калинин айвон пештоқига келиб, нутқ сўзлай бошлади:

«... Совет ҳукумати олдида қишлоқ ишини бир мунча жадаллаштириш вазифаси турибди, чунки бизда деҳқонлар билан ишчилар ўртасида иттифоқ бўлиб, ҳар икки томон ҳам бундан манфаат кўрган тақдирдагина иттифоқни сақлаб қолиш мумкинлигини ўзингиз яхши биласиз... Совет ҳокимиятининг моҳияти шундаки, бу ҳокимият ишчи ва деҳқонни юишандан, ҳайтовур, озод қилди. Бу ҳокимият ишчи ва деҳқонларга яхши ҳаёт қуриш учун меҳнат сарфлаш имкониятини бермоқда, бу имконият борган сари тобора кўпроқ самаралар беради...».

М. И. Калинин Тошкентда бўлган кунларида ўқитувчи коллективлари билан ҳам учрашди ва улар олдида турган вазифаларни белгилаб берди. Жумладан, у мана бундай деди: «Агар мен ўқитувчи бўлганимда эди, у ҳолда: «Ниҳоят, менинг ҳам пайтим келди», — деган бўлар эдим. Мен ўқитувчилар худди шундай деб айтишларига ишонаман. Ўқитувчилар улуғ мактабни ўтдилар. Ўқитувчилар коммунизм қурилишининг зарур бир қисмидир.

Ўрта Осиё ўқитувчилари олдида, жумладан, айниқса оғир ва мураккаб вазифа турибди. Аммо кимки осон меҳнат пайидан бўлса у сариқ чақага ҳам арзимайдиган одамдир. Биз, меҳнат қанча кўп бўлса, шараф шунча катта бўлади, дейишимиз керак. Мен Ўрта Осиё ўқитувчиларининг бу меҳнатни бажаришларига аминман. Бунга менда ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ».

Шунингдек, М. И. Калинин Ўзбекистон ва Туркманистоннинг бир неча районларига борди. Бухоро, Самарқанд, Андижон, Қўқон, Фарғона, Ашхобод ва бошқа жойларда бўлди. М. И. Калинин меҳнаткашларнинг митинг ва йиғилишларида, съезд ва конференцияларда кўп марта нутқ сўзлаш билан бирга, меҳнаткашлар вакиллари билан самимий суҳбатлар қилди.

У Ўрта Осиё деҳқонларининг иқтисодий аҳволи ва турмуши билан, айниқса, ер-сув проблемалари, хотин-қизлар аҳволи, маданий тараққиёт масалалари билан бениҳоя қизиқди, қимматли маслаҳатлар ва кўрсатмалар берди.

М. И. Калинин Ўрта Осиёда, жумладан, бизнинг жонажон шаҳримиз Тошкентда бўлганидан буён орадан қирқ беш йилдан ортиқ вақт ўтди. Бу давр мобайнида республикамиз гуллаб-яшнади. Халқи фаровон турмушга эришди. Ана шундай қутлуғ дамларда Михаил Иванович Калининнинг бизга кўрсатган улкан хизматларини фахр билан эслаймиз, унинг табаррук номини ҳурмат билан тилга оламиз.

Сўз — корхона раҳбарларига

Янгилик шарофати

„Юлдуз» фирмаси 1964 йилда ташкил топган бўлиб, унда бош корхонадан ташқари филиал ҳам ишлаб турибди. Ишлаб чиқариш цехларида синтетик тола аралаштирилган жун газламалардан эркаклар костюми, хотин-қизлар жакети, мактаб ёшигача бўлган ва ўқувчи болалар учун костюм, шунингдек, мактаб формалари ва фартуклар тикиб чиқарилади.

Ҳар бир тикув цехи махсус ассортиментда кийим-кечак тикишга ихтисослаштирил г а н. Ҳозир фирмада 16 та поток линия мавжуд. Шулардан тўққизтаси механизациялаштирилган бўлиб, уларда 686 та ускуна ишлаб турибди. Ишлаб чиқаришда Ватанимизда ва чет элларда тайёрланган энг янги замонавий техникалардан фойдаланилмоқда.

Ленинча беш йиллик давомида ишлаб чиқаришга 80 та янги махсус машина ва ярим автоматлар ўрнатилди. Пресс ва буғ, ҳаво манекенларда кийимларни дазмоллаш установкаси ўрнатилди.

Ўндан ортиқ номда ҳар хил классли петля очадиган, тугма тақадиган, тикув, енг ўтказадиган, эгри-бугри чок тикадиган, шимларнинг пойизини тайёрлайдиган универсал машиналар, тикилаётган чокларни намлигида пресслаб дазмоллайдиган, ён чўнтак очадиган машиналар ўрнатилди. Газмолларни тўпи билан бичишда ишлатиладиган иккита электрон ўлчов машинаси ўрнатилди.

Янги техникаларни ишлаб чиқаришга жорий этишнинг ўзидангина беш йиллик мобайнида 60 минг сўмдан зиёд фойда кўрилди.

Беш йилликда маҳсулотлар ишлаб чиқариш ассортименти бир мунча кенгайди. Масалан, лавсан ва синтетик толали жун газламалардан костюмлар тайёрлаш икки баравар ортди. Ҳар йили ишлаб чиқаришга йигирма-йигирма беш янги модель жорий этилмоқда.

Тайёрланаётган буюмларнинг сифатини оширишга алоҳида эътибор берилаяпти. 1968 йил апрель ойидан бошлаб саратовликлар системасида маҳсулот тайёрлаш ва уни биринчи тақдимдаёқ техника контроли бўлимига топшириш жорий этилган. Ҳозир барча цехлар ана шу системасида асосида маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Нуқсонсиз маҳсулот ишлаб чиқариш методини жорий этишда талай ишлар амалга оширилди. Цех коллективлари ўртасида оммавий - тушунтириш ишлари кенг олиб борилди.

Меҳнатни тақсим этишда ва ҳар бир операцияни бажаришда ёш ишчилар малакали ишчиларга бириктиб қўйилди. Бундай ишчиларга стандарт маҳсулот ишлаб чиқариш, техника шароити кабиишлаб чиқаришни такомиллаштиришга онд йўл-йўриқлар ўргатилди. Барча ишчиларга онд инструкция харитаси ишлаб чиқилди.

Тайёрланиладиган кийимларнинг ҳар бир бўлакларини бир хил шаклда бичишнинг жорий этилганлиги кўплаб газлама тежаш ва қўл меҳнатини қисқартириш имконини берди. Тўқимасиз материаллар қўйиб ва елимлаб тикиш технологиясининг жорий этилганлиги меҳнат унумдорлигини олти процент оширди.

Кийимларнинг енг, ёқаларини фигурага кийдириб кўриб ўтказиш маҳсулот сифатини оширишнинг энг муҳим омилларидан бири ҳисобланади. Фирма конструкторлари тикувчилик саноати илмий-текшириш институтининг филиали билан ҳамкорликда эркаклар ва болалар костюмлари тикишнинг янги технологик конструкциясини ишлаб чиқдилар. Кейинчалик бу конструкция савдо ташкилотлари томонидан киритилган тузатишлар туфайли янада такомиллаштирилди. Бу технологик конструкция кийимлар бўлакларини бичишда, ва тикишда жуда қўл келмоқда. Чунки, бунда бир қанча иш жараёнлари юқори даражада механизациялаштирилгандир.

Технологик конструкцияни қўллаганда буюмларни тикишда анча вақт тежалади. Натижада, меҳнат унумдорлиги 20—40 процент ортади. Ҳозир эркаклар пиджаги, шими ва ўқувчилар костюми тайёрлаб чиқараётган бешта потокда технологик конструкция қўлланилган. 3-тикув цехида янги технология конструкцияси асосида эркаклар костюмини тикишда сарфланадиган вақт 2,1 соатга қисқарди. Йилига 20 минг дона қўшимча маҳсулот ишлаб чиқариладиган ва меҳнат унумдорлиги 40 процентга ортадиган бўлди. 31 ишчидан бошқа ишларда фойдаланилади. Цех бўйича янги технологик конструкциянинг келтирган иқтисодий фойдаси 285 минг сўмни ташкил этди.

КПСС XXIII съезди ҳамда КПСС Марказий Комитетининг шундан кейинги қарорларини ҳаётга татбиқ қилиб келаётган фирма ишчилари, инженер-техник ходимлари фан ва техника эришган янги ютуқларни ишлаб чиқаришга узлуксиз жорий этиш, ишлаб чиқаришнинг асосий фондларидан, моддий ва меҳнат ресурсларидан мақсадга мувофиқ фойдаланиш ва шу асосда самарадорликни, меҳнат унумдорлигини ошириш йўлида тинмай курашдилар. Натижада, маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилиш беш йиллик плани муддатидан икки ой олдин бажарилди. Беш йилликлар даврида фирма коллективи асосий техника-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича белгиланган топшириқни муваффақиятли адо этиб келмоқда.

Йиллик маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 4,4 процент ортди. Бунга ташкилий-техникавий тадбирларнинг, янги техника, илғор технологияни жорий этиш ҳамда ишлаб чиқаришни тўғри ташкил этиш туфайли эришилди.

Ишчиларнинг йиллик ўртача иш ҳақи 1970 йилда 1966 йилдагига нисбатан 24,2 процент ортди.

Улуғ Октябрнинг 53 йиллик байрами шодиёнаси арафасида коллективимизга СССР Енгил саноат министрлиги ҳамда тўқимачилик ва енгил саноат ходимлари касаба союзлари Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи топширилди. Коллективимиз етти кварталдан буён суруңкасига ана шу байроқни қўлда сақлаб келмоқда.

Фирманинг истиқболи янада порлоқ. Коллективимиз Иваново шаҳридаги 3-тикувчилик заводи билан етти йилдан буён мусобақалашиб келмоқда. Эришилган ютуқлар кўп. Ютуқларга эришишимизнинг боиси чеварларнинг фидокорона меҳнатида ўз ифодасини топган. Ҳозир 2300 ишчи-хизматчи беш йиллик шахсий топшириқларини бажарган ҳолда келаси йиллар ҳисобига меҳнат қилмоқда.

1971 йил январь ойида фирманинг янги ишлаб чиқариш корпуси ишга тушиши билан унинг маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми янада ортади. Ленинча беш йилликлар даври фирмамиз коллективи учун истиқбол йиллари бўлиб қолди.

Х. АБДУЛЛАЕВА,
«Юлдуз» тикувчилик фирмасининг директори.

Жонажон республикамизда

Андижон мебель фабрикаси

Андижондаги янги мебель фабрикаси йилига 12 мингта мебель гарнитури ишлаб чиқарадиган бўлади. Ўрта Осиёда энг катта мебель фабрикаларидан бўладиган шу корхона учун Андижоннинг шимолидаги саноат зонасидан участка танланиб, бу ерда қидирув ишлари бошлаб юборилди.

Киевдаги «Укргипродревлеспром» институти мутахассислари лойиҳасини ишлаб чиққан бу фабрика республикада энг замонавий ва юксак даражада механизациялашган мебель корхонаси бўлади. Фабриканинг саҳни салкам 20 минг квадрат метрга борадиган ишлаб чиқариш корпусларида биринчи марта тугалланган технологик цикллари бўлган поток линиялар ўрнатиш мўлжалланмоқда. Бу нарса ишлаб чиқариш саҳнининг ҳар квадрат метридан мавжуд фабрикалардагига қараганда маҳсулот чиқаришни икки баравар кўпайтиради.

Келгуси беш йилликда Фарғонада ҳам шундай корхона қуриш мўлжалланмоқда. Шунингдек, Самарқанддаги фабрикани икки баравардан зиёд кенгайтириш, Тошкентнинг йўлдош шаҳри Сергелидаги катта мебель комбинатини қуриб битказиш мўлжалланмоқда. Бу нарса республикада мебель ишлаб чиқаришни уч баравар кўпайтиришга имкон беради.

(ЎзТАГ).

ПЛАН МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

БЕКОБОД. (ЎзТАГ). Улуғ Октябрь байрами арафасида Бекобод саноати ходимлари маҳсулотни реализация қилиш беш йиллик планини муддатидан олдин бажарган эдилар. Меҳнат унумдорлиги 1965 йилга нисбатан ўттиз ярим процент ортди. Бекободликлар юбилей йилида катта муваффақиятл а р г а эришдилар. Улар ҳозирнинг ўзидаёқ пландан ташқари кўп миқдорда турли хил маҳсулот: пўлат, прокат, цемент ва бошқа буюмларни реализация қилдилар.

КПСС XXIV съезди шарафига меҳнат вахтасида туриб меҳнат қилаётган шаҳар саноати корхоналарининг коллективлари йил охирига қадар беш йиллик планга қўшимча равишда яна бир неча миллион сўмлик маҳсулот реализация қилишга сўз бердилар.

МЕҲНАТИГА ЯРАША

БОЙСУН. (Сурхондарё области). (ЎзТАГ). Бу йил «Сайроб» совхозининг бош чўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Эргаш Шамаев отари Сурхондарёда энг юксак кўрсаткичга эга бўлди. Бу ерда ҳар юз бош қоракўл совлиғидан 203 тадан қўзи олинди.

Совхоз дирекцияси қўзилатиш ва қўзиларни боқишга қолдириш планини ошириб бажарганлиги учун Эргаш Шамаевга меҳнатига натура тариқасида 48 та қўзи берди. Ўз отарларида юксак кўрсаткичларга эришган К. Олланиёзов, К. Суюнов, К. Тошқулов ва бошқа илғор чўпонлар ҳам муносиб мукофот олдилар.

Ўзбекистон халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси ҳар куни юзлаб меҳмонлар билан гавжум бўлади, улар бу ерда республикамиз эришган муваффақиятлар билан яқиндан танишадилар.

СУРАТДА: бир группа томошабинлар қишлоқ хўжалиги бўлими экспонатлари билан танишаётган пайт.

М. Нуриддинов фотоси.

НАШРИЁТНИНГ БЕШ ЙИЛЛИГИ

«Фан» нашриёти коллективи энг муҳим нашрларни босиб чиқариш ва реализация қилиш беш йиллик планини муддатидан олдин муваффақиятли бажарди. Нашриёт беш йил мобайнида тўрт юздан ортиқ йирик монографияларни, бир қанча таниқли олимларнинг танланган асарларини, ўқув ва илмий-тадқиқот институтларининг юзлаб илмий асарларини эълон қилди.

Нашриёт академик нашрларнинг юқори сифатлилиги учун республика конкурсларида бир қанча диплом ва ёрлиқлар билан мукофотланди. Нашриёт фаолияти беш йиллик ичида катта иқтисодий фойда келтирди.

(ЎзТАГ).

Шодиёна тараддуди

Шу кунларда республикамиз тантанали маросим— пахта байрами шодиёнасига қизғин ҳозирлик кўрмоқда.

Охунбобоев номли шаҳар маданият уйи ҳаваскорлари ҳам байрамга муносиб совға тайёрлаяптилар. Улар бадиий ҳаваскорлик ансамблининг раҳбарлари В. Аҳмадиев ва А. Дадахўжаев бошчилигида байрамга аталган махсус программа тайёрлашга киришдилар.

— Программада,— дейди маданият уйи методисти З. Хусниддинов,— янги ашула ва рақслар асосий ўринни эгаллайди. Байрам кунлари ҳаваскорларимиз икки бригадага бўлиниб, Ипподромда, Санъат саройида, Охунбобоев майдонида ва бошқа жойларда ўз маҳоратларини намойиш этадилар.

ҚУРУВЧИЛАР СОВҒАСИ

Энгельс кўчасидаги 70-мактаб қаршисида пардозлаш трестининг 11-қурилиш бошқармаси бинокорлари 48 квартирали бинони охирги сайқалдан чиқариб, муддатидан илгари фойдаланишга топширдилар.

Бу ишда Карим Маҳкамов, Аъзам Расулов, Анвар Газизов, Абдулла Мансуров бригадалари кундалик нормаларини 140-150 процентдан бажариб, коллектив орасида олқишларга сазовор бўлдилар.

Ҳозир бино атрофига дарахт кўчатлари экилмоқда, йўлкаларга асфальт ётқизилмоқда.

И. КАРИМОВ,
қурилиш техникуми студенти.

БУГУН—РАКЕТА ҚЎШИНЛАРИ ВА АРТИЛЛЕРИЯ КУНИ

Ватанимиз фан ва техникаси қўлга киритаётган ютуқлар туфайли Ракета қўшинларимиз энг замонавий қуролларга эга бўлмоқда. Бу қуроллар техник жиҳатдан юқори маълумотли, яхши ҳарбий ва сиёсий тайёргарликка эга бўлган жангчилар қўлидадир.

СУРАТЛАРДА: Н-бўлинмасида жангчи-ракетачиларнинг навбатдаги махсус тактик машқи ўтказиляпти. (Ўнгдаги суратда) старший лейтенант Ш. Шведов тактик машқлар пайтида батареяга команда беряпти.

А. Кузярин ва К. Куличенко фотолари.
ТАСС фотохроникаси.

Ҳамиша жанговар ҳолатда

Совет халқи, унинг шавкатли Қуролли Кучлари 19 ноябрда анъанали байрам —Ракета қўшинлари ва артиллерия кунини нишонлайдилар. Бутун мамлакат қудрати ва самарали қуролга эга бўлган жангчиларни—ракетачилар ва артиллериячиларни ҳамда мана шу қуролларнинг ижодкорлари —фан ва техника арбобларини, мудофаа саноати конструкторлари ва ишчиларини қизғин қутлайди.

Совет артиллерияси эллик йилдан ортиқ вақт мобайнида шонли ва жанговар йўлни босиб ўтди. Жангчи-артиллериячиларнинг қудрати ва юксак жанговар маҳорати Улуғ Ватан уруши йилларида намоён бўлди.

Урушдан кейинги йилларда Коммунистик партия ва Совет ҳукумати фан ва техниканинг янги ютуқлари, экономика тараққиёти ютуқларига таяниб, Қуролли Кучларни, СССР мудофаасининг бутун системасини сифат жиҳатидан ўзгартирди. Совет Қуролли Кучлари янги техника ва қуроллар, шу жумладан, турли хил қувватдаги ядро қуроллари, турли мақсадларга мўлжалланган ва ҳаракат радиуси ҳам турли-туман бўлган ракеталар билан қуроллантирилди.

Стратегик мақсадлардаги Ракета қўшинларининг пайдо бўлганига ўн йилдан кўпроқ вақт бўлди. Лекин мана шу қисқа вақт мобайнида улар миқдор ва айниқса сифат жиҳатидан анча ўзгарди.

Стратегик мақсадлардаги Ракета қўшинлари эга бўлган ракета-ядро қуролларининг улкан имкониятлари уларни Совет Қуролли Кучларининг асосий тури қилиб қўйди. Ракета қўшинлари Советлар мамлакати мудофаа қудратининг асосини ташкил қилади. Улар доимо жанговар тайёр ҳолда бўлиб, халқаро империализмнинг агрессив интилишлардан тийувчи қудратли воситага айланди.

Ракета қўшинларининг ҳамиша жанговар тайёрлиги— бу қисмларнинг исталган пайтда ва исталган шароитда, бир неча секунд давомида тайёр бўлиши, зарур бўлиб қолса, ҳар қандай агрессорга кўз кўриб қулоқ эшитмаган куч билан қарши зарба бера олиши демакдир. Жангга ҳамиша тайёргарлик Ракета қўшинлари ҳаётининг асосий қонунидир.

Ракета қўшинларида хизмат қилиш жангчиларда фахр ҳисларини уйғотади, ўз қуролига чексиз муҳаббатни тарбиялайди. Ракетачининг ўртача мутахассис бўлишига ҳаққи йўқ. Ракета қўшинларининг мураккаб жанговар қуроллар билан қуроллантирилганлиги бутун шахсий составнинг чуқур билимга эга бўлишини, уюшган ҳолда ва аниқ ҳаракат қилишини талаб этади.

Ҳар йили Ракета қўшинларига қисқа муддатда мураккаб жанговар техникани эгаллаб оладиган, техник жиҳатдан саводли, яхши тайёрланган ёшлар келаяпти. Масалан, бир чақирилиш бўйича келган ёш ўринбосарларнинг 70 процентини олий ва ўрта техник маълумотга эга бўлганлар, 85 процентини эса техника мутахассислари ташкил қилди.

Совет Ракета қўшинлари яхши тайёрланган, ғоявий тобланган, қўшинларни жанговар тайёрлаш бўйича масъулиятли вазифаларни бажара оладиган офицерлар составига эга. Улар турли-туман қўлланмалари бўлган синфлар, ўргамчик ракеталари ва алоҳида системалари бўлган лабораториялар, шахсий составда зарур амалий кўникма ҳосил қилиш имконини берадиган турли трепажерлари бўлган яхши ўқув базасига эгадирлар.

Ракета қўшинлари яратилган қисқа давр мобайнида Совет Қуролли Кучларининг мустаҳкам жанговар анъаналари заминида жангчи-ракетачиларнинг анъаналари юзага келди ва бойиди. Мен дастлаб ҳар бир солдат ва офицернинг Ракета қўшинларида хизмат қилаётгани учун бўлган юксак масъулиятини назарда тутяпман. Бу нарса жангчи-ракетачиларда жанговар маҳоратни ошириш ва ракета техникасини билиш учун доимий интилишни юзага келтиради. Ракета қўшинларидаги қисмлар, солдатлар, сержантлар ва офицерлар Ватаннинг мукофотига сазовор бўлганликлари жангчи-ракетачиларнинг шонли ватанпарварлик ишларидан гувоҳлик беради.

Жангчи-ракетачилар, Қуролли Кучларнинг барча шахсий состави сингари, Ракета қўшинлари ва артиллерия Кунини ҳарбий ва сиёсий тайёргарликда янги муваффақиятлар билан кутиб олаяпти. Жангчи-ракетачилар совет халқи ва социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари халқларининг яратувчилик меҳнатини ҳимоя қилиш бўйича ўзларининг ватанпарварлик ва интернационалистик бурчларини бажаришга ҳамиша тайёрдирлар.

Николай КРИЛОВ,
Совет Иттифоқи маршали.
АПН.

ТАСС ИЛМИЙ ШАРҲИ

СОВЕТ ЛУНОХОДИ БИРИНЧИ

ТРАССА ОЧМОҚДА

Яна бутун планетанинг диққат эътибори планетамизнинг табиий йўлдоши Ойга қаратилди. 10 ноябрда учирилган «Луна-17» Совет автомат станцияси бугун Ой юзига «Луноход-1» кўчма автомат аппаратини туширди ва у кенг кўламдаги илмий-техникавий тадқиқотлар программасини бажаришга киришди.

Сўнгги уч ой мобайнида совет олимлари Ойни автомат аппаратлар ёрдами билан ўрганишда учинчи космик экспериментни амалга оширмоқдалар. Ҳар қачон бўлиб келганидек, бу сафар ҳам совет олимларининг тузган программаси бой ва хилма-хилдир. Дарҳақиқат, сентябрь ойи охирида «Луна-16» станцияси Ой грунти намуналарини ерга келтирган бўлса, орадан бир ой ўтгач, «Зонд-8» автомат станцияси самовий қўшнимиз теварагини айланиб учиб, илмий тадқиқот материаллари ҳамда Ой ва ернинг рангли фотосуратларини олган ҳолда ерга қайтиб келди. Ниҳоят, ҳозир «Луна-17» станцияси жаҳон космонавтикаси практикасида биринчи марта Ердан Ойга кўчма илмий лабораторияни олиб чиқди.

Маълумки, Ой сари учмоқ учун муайян астрономик муддатларни кутмоқ лозим. Илмий тилда бундай муддатлар кўпинча «Ой туйнуклари» деб аталади. Гап шундаки, Ой орбитасининг текислиги Ер экваторининг текислигига нисбатан муайян бурчак ҳосил қилиб олган бўлиб, у мусбат 18 градусдан тортиб манфий 18 градусгача ўзгариб туради. Шу муносабат билан Совет Иттифоқи территориясидан космик объектларни Ой ўз орбитасининг минимал даражада олган нуқтаси яқинида турган пайтда учириш энергетика нуқтаи назаридан фойдали бўлиб чиқади. Бундай ҳолда Ер марказидан Ой сари йўналиш билан экватор текислиги ўртасида ҳосил қилинган бурчак манфий 18 градусни ташкил қилади ва Ойга энг катта фойдали юк юборилишига имкон беради. Ер билан Ойнинг бир-бирига нисбатан шундай жойланиши ҳар ой такрорланиб туради. Шундай қилиб, совет олимлари Ойга космик аппаратлар юбормоқ учун сўнгги уччала қулай имкониятларнинг ҳаммасидан батамом фойдаландилар. Шу жиҳатдан олганда сўнгги уч ойда тадқиқот суръатлар ва имкониятлар юксак даражада бўлдики, уни совет космик программасининг ишчи «Ой квартали» деб аташга бемалол ҳақлимиз.

«Луна-17» станциясининг учиши Ойни тадқиқ этишда сифат жиҳатидан янги босқич бошланганлигини билдиради: Ой кўчма космик воситалар ёрдамида ўрганила бошланди ва бу нарса жаҳон космонавтикасини янада ривожлантириш ишига қўшилган муҳим ҳиссадир. Ойни ўрганиш учун кўчма автомат қурилмалар — Луноходлар ишлатилиши тадқиқотлар ўтказиш мумкин бўлган районларни принципиал жиҳатдан кенгайтиради, илмий ахборот ҳажмини анча кўпайтиради ва олинган маълумотларни ишлаб чиқмоқ учун ҳозирги замон фанининг янги методларини ишга солишга имкон беради.

Автомат Луноходларнинг имкониятлари ва самараси чинакам каттадир. Луноходлар Ой юзида ғоят хилма-хил илмий-техникавий тадқиқотлар кенг комплексини бажо келтиришга имкон беради. Шулардан баъзиларини кўриб чиқамиз. Даставвал, Ой грунти тадқиқ этилишини айтиб ўтмоқ лозим. Грунт бети ва янада чуқурроқ қатламларининг физик-механик хоссаларини ўрганмоқ учун Луноходга ғоят хилма-хил асбоблар ўрнатилмоғи мумкин. Ой грунти рентген спектрометрлар ва бошқа хил асбоблар ёхуд, масалан, махсус суюқ реактивлар ёрдамида автомат химиявий анализ қилиб чиқилиши ҳам мумкин. Ойнинг чекланган маълум участкаларидангина эмас, балки ғоят хилма-хил ва энг қизиқарли жойларидаги грунти намуналарини олиш мумкин. Бунда барча операциялар ва процесслар ердан туриб телекамера ва дистанцион манипуляторларни ишга солиб бошқарилиши мумкин. Дистанцион манипуляторлар қаттиқ нарсаларни қамраб олиш, бу нарсаларни фазога нисбатан зарурий мўлжал олдириши ҳамда Луноходнинг анализ қилувчи қурилмасига ёки қабул камераларига ўрнатишга қодирдир.

Селенографик тадқиқотлар масаласи иккинчи даврани ташкил қилади. Геологлар учун тоғлар ва Ер рельефининг бошқа объектларини ердаги шароитларда жуда қалин чўкинди жинслар тўпланиб қолиши билан боғланган мураккаблаштирувчи ҳоллар таъсирсиз Ой тимсолида ўрганиб чиқиш ниҳоятда муҳимдир. Фотосуратга олиш ва телевидение шу тадқиқотларда катта роль ўйнайди. Ҳозирги замон техникаси Ой бети узра катта-катта масофаларга ҳаракат қилиб бориб, Ой юзидаги қатламдан, шунингдек Ой юзи остидаги қатламдан намуналар тўплаб, уларни минерология жиҳатидан таҳлил қилиб чиқа оладиган кўчма автомат лабораторияларни ҳозирнинг ўзидаёқ яратишга имкон берса керак. Майда деталларни ўрганиш юзасидан Ой топографиясининг вазифалари ҳам Луноходлар ёрдамида ғирт селенографик тадқиқотлар ўтказиш билан чамбарчас боғлангандир. Ҳатто ҳозирги вақтдаги энг яхши телескоплар ёрдамида олинган суратларда ҳам Ой юзининг тафсилотлари фарқига боролмайсиз. Ой юзи космик аппаратлар ёрдамида яқин масофадан туриб фотосуратга олингач ана шу деталлар тўғрисидаги дастлабки маълумотларга эга бўлган эдик. Суратлар анализ қилиб чиқилганида илгари маълум бўлмаган кўп деталь типлари топилди. Мана шу соҳадаги тадқиқотларнинг катта илмий аҳамияти бор. Чунки ҳали Ой рельефида майда деталлар формаси ғоят хилма-хил бўлишига ҳеч қандай шубҳа йўқ.

Инсоният, жумладан, ҳаётнинг пайдо бўлиш ва ривожланиш йўли қандай, деган масалага жавобни космосдан топишга интилмоқда. Ойда ўтказиладиган биологик тадқиқотлар ана шу саволга маълум даражада жавоб бўлиши мумкин. Микроорганизмларни излаш ва тадқиқ этишга мўлжалланган хилма-хил автомат асбоблар ишлаб чиқилган бўлиб, ғоят кенг кўламда қўлланиши мумкин. Улар грунт зарраларининг асбоб ичига тортилиш принципига асосланган. Луноходда шундай асбоблар ўрнатилиши мумкин.

«Луноход-1» Ойда биринчи трасса очаётган ҳозирги пайтда Луноходлар ёрдамида келажакда амалга оширилиши ва ўтказилиши мумкин бўлган йўналишлар ва тадқиқотларга тўхталиш қийин. Шуларнинг баъзиларини қисқача санаб ўтиш мумкин, холос: Гравиметрик тадқиқотлар, грунтдан сув излаш, сейсмик ўлчовлар, Ойдаги иссиқлик оқимлари ва вулкан фаолиятининг натижаларини ўрганиш ва бошқа кўп хил тадқиқотлар шулар жумласидандир.

Планетамиз йўлдошининг бетида биринчи автомат Луноходнинг ишлаб туриши ушбу аппаратни ишлаб чиқиш ва яратиш билан боғланган катта илмий-техникавий проблеманинг муваффақиятли ҳал этилишидир.

Шуни унутмаслик керакки, Луноходнинг типи ва конструкцияси Ойнинг ўзига хос кўпдан-кўп талабларни қондира олмоғи лозим. Бу талаблар Ердаги машиналарга қўйиладиганидан анча фарқ қилади. Совет олимлари ва инженерлари Луноходни ишлаб чиқиш процессида ғоят хилма-хил мулоҳаза ва талабларни назарда тутдилар ва ҳал этдилар. Шуларнинг баъзилари тўғрисида қисқача гапириб ўтамиз.

Луноходни ишлатилаётган ракета системасининг космик аппаратига ўрнатиш ва жойлаштириш мумкин бўлишини назарда тутиб, Луноход вазни ва ҳажмини тежаш асосий талаблардан бири эди. Бу шарт Луноходни ишлаб чиқувчи конструкторларнинг имкониятларини ваҳадар чеклаб қўйганлиги аёндир. Конструкциянинг ҳар бир грамм вазни ва ҳар куб сантиметр ҳажми билан қийишишга тўғри келарди. Бундан ташқари, станция Ойга қўнганидан сўнг Луноходни космик аппаратдан тушириш имкониятини назарда тутмоқ, унинг паст-баланд ва ўнқир-чўнқир жойлардан ўтиб боришини таъминламоқ ва кўпдан-кўп бошқа нарсаларни назарда тутмоқ лозим эди. Луноходнинг юриш қобилияти комплекс тушунча бўлиб, ғоят хилма-хил сабаб ва ҳолларга: Ой грунтининг хоссасига, Луноходнинг ғовларни босиб ўта олиш қобилиятига, ҳаракат қилиш учун зарур бўлган қувватига, ҳаракатга кўрсатиладиган қаршиликка, ҳаракат олислиги ва ҳаракат тезлигига боғлиқ.

Олимлар Ой юзида ҳаракт қилиш реал принциплари ва Луноходларнинг мумкин бўлган конструктив схемаларини кўпдан бери муҳокама қилиб келишарди. Табиат ва одам яратган ҳаракат қилиш механизмлари, чунончи: одимловчи, сургалувчи (сирпанувчи), сакровчи ва ғилдирак ёки гусеница воситасида ҳаракат қилувчи механизмлар асос қилиб олинишиш таклиф этилди. Ҳозирги вақтда кўпчилик мутахассилар Ойни тадқиқ этмоқ учун ғилдиракли вариантда ишланган Луноход энг боп экан, деган фикрга келмоқдалар Инженерларимиз «Луноход-1»ни ясаётганда айни шу конструктив ечимни қабул қилдиларки, шу гипотеза энди амалда текшириб кўрилади.

Луноход конструкцияси юқорида айтилганлардан ташқари бошқа бир қанча талабларни ҳам қондирмоғи керак. Бу талабларни Ердаги автомат машина-ускуналарнинг қарор топган стандартларига нисбатан маълум даражада одатдагидан ташқари деб ҳисоблаш мумкин.

Луноход ўзига хос физик шароитларда муваффақиятли ишламоғи лозим. Ғоят сийрак вакуум, кучи сусайган гравитация, температуралар паст-баландлигининг ғоят катта бўлиши ва ҳоказо шароитлар шулар жумласидандир. Шундай экан, ана шу шароитларда Луноход борт системаларининг пишиқ-пухталиги ва такомиллигига қўйиладиган юксак талаблар ҳақида гапириб ўтирмасак ҳам бўлади.

Маълумки, Луноход юриши лозим бўлган Ой юзининг рельефида кўпдан-кўп кратерлар, ўнқир-чўнқирликлар, ёлғиз тошлар, шунингдек дарз кетган жойлар ва дўнглик тепаликлар кўп. Луноходни ишлаб чиқиш процессида шуларнинг ҳаммаси назарда тутилмоғи лозим эди, яъни Луноходнинг конструкцияси, двигатель установкасининг типи ва қуввати кўп жиҳатдан ҳаракат шароитлари характери билан ҳам белгиланади.

Ой бетида ҳаракат қиладиган Луноход ишлаб чиқилаётганида конструкциясида ўлчами, шакли, вазни ва двигатель установкасининг қуввати мажмуи Ой грунти юза қатламининг физик хоссаларига ғоятда тўла мувофиқ келадиган муайян мақбулликка эришмоқ зарур эди. Ой грунти механик хоссаларини бевосита ўлчаш маълумотлари Ой «Денгиз» юзининг айрим участкаларига тўғри келади. Шуларнинг етарлича мос келиши асосида Ойдаги «Денгизли» районларнинг юза қатлами структураси ва хоссалари бир жинсли бўлса керак, деган фараз келтириб чиқарилади. Шу билан бирга, Ой бетида метеорлар бомбардимони натижасида грунт материалининг тоб ташлаши, шунингдек қиямаликларда материалнинг сурилиши ва унинг чўкиши каби ҳодисалар борлигининг исботларига эгамиз. Бундай маълумотлар Ойда кўтара олиш қобилияти заифлашган участкалар бор деб тахмин қилишга имкон беради.

Шундай қилиб, жаҳонда биринчи Луноходни ишлаб чиқиш, яратиш ва унинг Ой бетида ишлаб туриши жуда мураккаб илмий-техникавий проблемалар бутун бир комплексининг муваффақиятли ҳал этилганлигини билдиради.

Яқин ўн йилликлар мобайнида инсоният айрим-айрим фундаменталь тадқиқотлардан Ойни мунтазам равишда ўзлаштиришга ўта бошласа керак. Бизнинг планетамизни ўзлаштиришда бўлгани сингари, Ойда ҳам хилма-хил транспорт воситалари одамларнинг асосий кўмакчилари вазифасини ўтайди. Зотан Ойдаги муҳитнинг қаттиқ шароитлари ҳам шуларни тақозо этади. Яқин келажакда Ой юзида ҳаракат қилиш жуда муҳим ва кун тартибида турган проблемадир.

«Луноход-1»нинг Ойдаги дастлабки экскурсияси процессида Совет олимлари орттирган тажриба жаҳон космонавтикасининг навбатдаги ана шу проблемасини ҳал қилишда инсониятга бебаҳо хизмат кўрсатади.

Орадан йиллар ўтар. Келажакдаги автомат станциялар Марс, Меркурий, Венера ва бошқа янада олис планеталарнинг юзига шу қадар муваффақият билан тушар.

Станцияларнинг туйнукларидан планетаход ёки, масалан, «Марсоход» деб аталувчи кўчма автомат қурилмалар ўрмалаб тушар. Лекин кўпдан-кўп кўчма қурилмалар туркумидан бошқа самовий жисмга биринчи бўлиб йўллаган ва Қуёш системасидаги турли объектларни ўрганиш ишида янги саҳифа очган биринчи кўчма аппаратни одамлар ҳамиша ҳурмат-эҳтиром билан ёдга оладилар. Биз бугун биринчи Совет «Луноход-1»имиз ана шу аппарат бўлганлиги билан фахрланамиз.

В. ДЕНИСОВ,
катта илмий ходим, техника фанлари кандидати.

В. АЛИМОВ.
илмий ходим.
(ТАСС).

«Тенгсиз никоҳ»—Москвадаги М. Н. Ермолова номли театр ўз саҳнасида намойиш қилган В. Константинов ва Б. Рацернинг комедияси шундай деб аталади. Пьесада ҳозирги вақт ифодаланган. Унда ўз ўғли Кириллнинг геолог Катя билан бўлган никоҳини тенгсиз деб ҳисобловчи профессорнинг хотини Вера Васильевна сингари қолоқ кишиларнинг дунё қараши устидан кулинади. Чунки у қиз бўёқчининг қизи бўлганлиги туфайли шундай фикрга келинган. Кўпгина саргузаштлардан сўнг иш анча яхшиланиб, севишганлар табрикнома олишади.

СУРАТДА: сўнгги кўриниш.

М. Строков фотоси.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

● *Социализм мамлакатларида*

БОЛГАРИЯ МЕҲНАТКАШЛАРИ РАПОРТ БЕРМОҚДАЛАР

СОФИЯ. Болгария корхоналарида Болгария коммунистик партиясининг X съезди шарафига социалистик мусобақа авж олиб кетди. Кўпгина фабрика ва заводларнинг коллективлари беш йиллик планни муддатидан илгари бажариб, меҳнатда янгидан-янги муваффақиятларга эришиш мажбуриятини олмоқдалар.

Пловдив округи корхоналарининг меҳнаткашлари беш йиллик планни бажарганликлари тўғрисида партия ва халққа рапорт бердилар. Кобов дол кўмир ҳавзасининг шахтёрлари мамлакатга қўшимча равишда салкам 25 минг тонна кўмир бериш билан съездни нишонлашга аҳд қилдилар. Киржалий, Видин, Бургас, Шумен округлари ва Болгариянинг бошқа округларида съезд олди мусобақасида катта меҳнат зафарларига эришилмоқда.

Корхоналар ва қурилиш ташкилотлари, қишлоқ хўжалик кооперативлари, транспорт ходимлари халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ишлаётган ходимлар съезд олди мусобақасига қўшилдилар. (ТАСС).

СЪЕЗД ОЛДИДАН

БУДАПЕШТ. Венгриянинг тобора кўпроқ янги корхоналари Венгрия социалистик ишчи партиясининг X съезди шарафига олинган меҳнат мажбуриятлари тўла ва ошириб бажарилганлиги тўғрисида, янги мажбуриятларни олганликлари ҳақида рапорт бермоқдалар.

Материал кўмир ҳавзасининг шахтёрлари съезд олди мусобақасида кўмир қазиб чиқариш йиллик планини бажардилар ва мамлакатга, 3,3 миллион тонна кўмир етказиб бердилар. Улар йил охиригача пландан ташқари 600 минг тонна кўмир қазиб чиқариш мажбуриятини олдилар. Сегед нефть ҳавзасининг пармаловчилари ишлаётган беш бригада йиллик планни бажарди. Улар 80 минг метр чуқурликдаги нефть ва газ қудуқларини пармаладилар. (ТАСС).

ЛЕНИН НОМИ БИЛАН

САНТЬЯГО. Чилидаги Ла-Серена шаҳри кўчалари ва майдончаларидан бири В. И. Ленин номи билан аталди. Чилининг Совет Иттифоқи билан маданий алоқалар институти ташаббуси билан шаҳар муниципалитети шу ҳақда қарор қабул қилган эди.

Шаҳарнинг бутун аҳолиси тантанали воқеага бағишланган митингга тўпланди. Советлар мамлакати гимни садолари остида СССРнинг миллий байроғи ҳилпираб турибди. Маданий алоқалар институтининг Ла-Серена бўлими раиси Л. Кнеер бу шаҳардаги майдон ва кўча В. И. Ленин номига қўйилганлигини тантанали суратда эълон қилади. (ТАСС).

ЦЕЙЛОН МИЛЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

КОЛОМБО. Цейлон олий таълим миллий кенгаши мамлакатдаги тўрт университетнинг ҳаммасида рус тилини ўрганиш курсларини очиш тўғрисида қарор қабул қилди. Миллий кенгаш ўз қарорини асослаб, бу тилни билиш жаҳон маданияти, фани ва техникасини билиш чегарасини кенгайтиришга имконият беради, деб таъкидлади.

(ТАСС).

ҲИНДИСТОН. Баландлиги 80 метрли Қутуб-минор инженер ва архитекторларнинг таъкидлашича, Деҳлининг хушманзара жойларидан бирида XIII асрда қурилган. Бу минора худди Италиянинг Пизе шаҳридаги «Оғаётган минора» сингари эгилган ҳолда туради. Миноранинг тепа қисми асосий ўқидан 60 сантиметр оғган. Аммо мутахассисларнинг ҳисоблашларига кўра ҳозирча у хавф туғдирмайди. Жаҳон меъморчилигининг бу ажойиб дурдонаси деворига араб алифбосидан лавҳалар ёзилган.

А. Шальнев фотоси.

ЮНЕСКОНИНГ КИНО ҲАҚИДА БЕРГАН МАЪЛУМОТЛАРИ

ПАРИЖ. Кинотеатр томошабинлари сони жиҳатидан социалистик мамлакатлар жаҳонда биринчи ўринни эгаллайди. 1969 йилда социалистик мамлакатларнинг кинотомошабинлар сони 7 миллиард киши бўлган.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маориф, фан ва маданият масалалари билан шуғулланувчи ташкилот (ЮНЕСКО)нинг жаҳон киноси тўғрисида берган маълумотларидан шулар аён бўлди.

Бултур кинотомошабинларнинг умумий сони Америкада 6 миллиард киши, Осиёда 5 миллиард киши, кино тангликка учраб, кинотомошабинлар сони йилдан-йилга камайиб бораётган Ғарбий Европадаги кинотеатрларда ўша йили атиги бир миллиард киши бўлган.

(ЮНЕСКО)нинг берган маълумотларига кўра, жаҳондаги кинотомошабинлар сони 1955 йилдагига нисбатан 2 миллиард киши кўпайиб, 1967 йилда 19 миллиард кишига етган.

Ҳар йили жаҳонда салкам 3500 та кинофильм ишлаб чиқарилади. 1969 жами кинозаллар 287 мингта бўлган.

(ТАСС).

Фавқулодда ҳолат бекор қилинди

БОГОТА. Ҳукумат қарори билан мамлакатдаги Фавқулодда ҳолат бекор қилинди. Фавқулодда ҳолат Пастрана Борреро президентлик лавозимига ўтиш арафасида «тартибсизликларга йўл қўймаслик» мақсадида шу йил июль ойида жорий қилинган эди. (ТАСС).

ШВЕЦИЯ. Яқинда Стокгольмда АҚШнинг Вьетнамдаги ҳарбий жиноятларини текшириш бўйича Халқаро комиссия сессияси бўлиб ўтди. Комиссия иши Америка империализмининг Ҳинди-Хитойдаги ғайриинсоний жиноятларига қарши қаратилди ва АҚШ агрессиясини тугатиш учун жаҳондаги барча прогрессив инсониятни сафарбар этиш кўзда тутилди.

СУРАТДА: ВДРдаги Америка агрессорлари жиноятини қидириш комиссияси раиси Фам Ван Бать нутқ сўзламоқда.

Прессенс бильд—ТАСС фотоси.

Сомалида янги ҳукумат органи

МОГАДИШО. Сомали олий революцион кенгаши ўз-ўзига ёрдамни планлаштириш ва лойиҳаларни реализация қилиш масалалари билан шуғулланувчи координациялаш комитетини тузиш тўғрисида қарор чиқарди. «Стеллад оттобре» газетасининг хабар беришича, бу янги комитет социализм ва ўз-ўзини таъминлаш принциплари негизида мамлакатни қайта қуришда иштирок этиш учун кенг халқ оммасини сафарбар этиш ва тайёрлаш планларини тузади ҳамда шу планларни амалга оширади».

Комитет раиси қилиб олий революцион кенгаш аъзоси полковник Мусо Рабилло тайинланди.

(ТАСС).

ИСПАНИЯ АҲОЛИСИ

ЛОНДОН. Расмий маълумотларга қараганда, Испаниянинг аҳолиси 33 миллион 609 минг 62 кишидан иборат. Мадрид аҳолиси ҳозирги вақтда 3 миллион 453 минг 69 кишига етди, деб хабар беради Рейтер агентлигининг мухбири Испания пойтахтидан. Бу маълумот Испания статистика миллий институти томонидан берилган.

(ТАСС).

ДЎСТЛИК ЙЎЛИДА

7 ноябрда ЧССРда анъанавий чехословак-совет дўстлиги ойлиги бошланди. Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Чехословак-Совет дўстлиги жамияти Марказий Комитетининг бош секретари доктор Антонин Кроужил АПНнинг Прагадаги ўз мухбирига берган интервьюда ойликнинг аҳамияти ва программаси ҳақида гапиради.

САВОЛ: Бошланган ойлик ўтган йилларда ўтказилган шу каби тадбирлардан нима билан фарқ қилади!

ЖАВОБ: Дастлаб шуни таъкидламоқчиманки, бу йилги ойликнинг бориши ва мазмунига бир нечта шонли саналар таъсир кўрсатади. Биринчи навбатда В. И. Лениннинг юз йиллигини айтиш керак. Жамиятимиз бу шонли санани кутиб олишга тайёрланиб, кўпгина турли хил тадбирларни амалга оширди. Фақат пойтахтдагина эмас, республиканинг энг олис бурчакларида ҳам кўпгина ишлар қилинди. Фабрикаларда, заводларда, қишлоқларда мажлислар ўтказилди, минглаб лекция ва докладлар ўқилди.

Мен назарда тутган яна бир шонли сана — Чехословакиянинг Совет Армияси томонидан озод қилинганлигининг 25 йиллигидир. Республикамизда ҳар икки юбилей қизиқарли, тантанали қилиб ўтказилганлиги матбуот хабарларидан маълум.

Шу муносабат билан 6 майни — дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам бўйича Чехословакия ва Совет Иттифоқи ўртасида тузилган, илгариги шартномадаги энг яхши анъаналар ва хусусиятларни ўзида мужассамлаштирган Шартномани эслатиб ўтмаслик мумкин эмас. Ўша куни Прагада имзоланган ҳужжат дунёдаги ўзгарган аҳволни, икки давлат ўртасидаги ташқи сиёсат, экономика, техника, фан ва маданият соҳасидаги ҳамкорликнинг янги талаблари ҳисобга олиниб тузилган эди. Биз семинар ўтказиб, ҳужжатнинг айрим моддаларини тушунтирдик; бунда СССР билан самарали ҳамкорлик ҳақида ҳикоя қилувчи аниқ фактлар келтирдик.

САВОЛ: Ойликка қандай тайёргарлик кўрилганлиги, унинг программаси қандай тайёрланганлиги ҳақида гапириб берсангиз.

ЖАВОБ: Биз тайёргарликни барвақт бошладик. Унинг шакл ва методларини ҳам олдиндан пухта ўйладик. Айниқса, аҳолининг турли социал табақаларига муносабат баравар бўлишига эътибор бердик. Жамият активлари бевосита иш жойларида, ихтиёрий ўртоқлик суҳбатларида кишиларга Улуғ Октябрнинг аҳамияти ва мазмунини тушунтирдилар, ғарб пропагандаси ва сўл оппортунистлар қарашларининг сохталигини фош қилдилар.

Ёшлар ўртасида иш олиб боришга алоҳида эътибор беряпмиз. Ойлик программасида семинарлар, жамият ветеранлари билан учрашувлар ўтказиш бор.

Гапимнинг охирида шуни таъкидлайманки, бошланган ойликни биз келаси йилнинг май ойида нишонланадиган Чехословакия Коммунистик партиясининг 50 йиллиги байрамига тайёргарликнинг муҳим босқичи деб биламиз.

(АПН).

Жазоир Халқ Демократик Республикасининг Аззаба шаҳри яқинида Совет Иттифоқининг кўмаги билан симоб ишлаб чиқарадиган тоғ бойитиш комбинати қурилиши муваффақиятли амалга оширилмоқда. Бу фабрика совет геологлари томонидан топилган Исроил конининг маъданини қайта ишлайди.

СУРАТДА: жазоирлик электр пайвандчи Жеха Зидан қурилиш майдонида.

А. Спиркин фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

Табиат оламида

ХАЛТАЛИ БЎРИ

БЕРНГАРД ГРЖИМЕК

Ғарбий германиялик таниқли зоолог профессор Бернгард Гржимек яқинда Австралияга борди, у ердаги ҳайвонот олами билан танишди.

Қуйида биз унинг «Тўрт оёқли австриялилар» номли янги китобидан парча босамиз. Бу китоб рус тилида «Мисль» нашриёти томонидан тез орада босиб чиқарилади. Китобни рус тилига Е. Геевьская таржима қилмоқда.

„ШУНДАЙ даражага бориб етдики, энди на орқага қайтади, на энг яхши ниятлар ва ҳаракатлар ҳам уни сақлаб қололмайди», — халтали бўри тўғрисида зоолог Майкл Шарленд шундоқ деб ёзган эди.

Бу ниҳоятда мудҳиш аҳвол. Агар бу камёб, жуда катта халтали йиртқични одамлар ихтиро қилиб, одамлар ясаганда, эҳтимол уни сақлаб қолиш усули ҳам топиларди. Аммо уни миллион йиллик эволюцион ривожланиш даврида табиат вужудга келтирган.. Бу осон эмас.

«Тасман йўлбарсининг» мудҳиш тақдири (бу ҳайвоннинг сағрини ола-була бўлганлиги учун баъзи кишилар кўр-кўрона шундай деб аташади) қандай бўлишини бундан юз йил муқаддам ўрмон ва тоғ оралиғида бўлган Жон Гульд олдиндан кўра билган эди. У шундай деб ёзган:

«Агар бу кичкинагина орол одамлар билан бироз зич тўлдирилса, унинг одам ўтолмайдиган абадий ўрмонлари жойлашган шарқий ва ғарбий соҳилидан йўллар кесиб ўтса, бу ажойиб ҳайвонларнинг сони мутлоқо камайиб кетади. Одамлар Англия ва Шотландияда бўриларни қандай қириб ташлашган бўлишса, уни ҳам шундай қириб, ўлиб кетган ҳайвонлар қаторида таърифлашади».

Бахтга қарши бўрилар фақат Англия ва Шотландиядагина бўлмаганликлари учун куррамизнинг бошқа жойларида ҳамон ҳаёт кечирмоқда. Аммо халтали бўри Тасманиядан ташқари ер китъасининг бирор жойида яшамайди. Шунга қарамай, Европадан кўчиб келганлар оролга келишлари билан халтали бўриларни қиришга киришдилар. Бўрилар қўйни олиб кетганлиги учун уни ўлимга маҳкум этишди.

Бундан юз йил муқаддам ҳар бир бўри учун 25 доллар мукофот берилар эди. Эндиликда эса халтали бўрини отган киши 500 доллар жарима тўлайди. Аммо вақт ўтди. Бу ҳайвонни сақлаш иложи қолмади.

Тасманияликлар қандай қиммат баҳо бойликка эга эканликларини, у фақат гўшт билан тирик эканликларини англаб етишлари учун жуда кўп вақт ўтди. Бошда ҳар йили юзлаб бўрилар ўлдирилди. Қопқонга тушган бўриларни эса Хупарто шаҳридаги кичкина ҳайвонот боғига юборишди. Ҳайвонот боғи ўз навбатида бу ҳайвонларни бошқа мамлакатлардаги ҳайвонларга айрибош қилди. Аста-секин ҳаммаси айрибош қилинди: бошда иккита арслонга, битта бўри, ажойиб қушлар коллекциясига айрибош қилинди. Баъзи бирлари эса кейин оқ айиққа, филга, энг сўнгги бўрини эса океаннинг нариги томонига пулланди. Хупарто ҳайвонот боғининг ходимлари табиатнинг бу ажойиб инъомини кўплаб сотиб олишди. Улар бу ҳайвонни узлуксиз сотиб олаётгандек бўлишди. Оқибатда шундай бўлдики, улар қўлида ёлғизликдан ўлган ягона чўлоқ бўри қолди. 1933 йилдан кейин бирорта ҳам халтали бўрини ушлашга муваффақ бўлишмади.

СУРАТДА: Халтали бўриларнинг энг сўнгги авлоди.

Бу бўрилар уч-тўрт метр баландликка сакрарди. (Уларнинг ўтмиши ҳақида гапиришнинг ҳожати йўқ). Бўриларнинг юнги кулранг-сарик, кулранг-жигарранг бўлиб тобланар, бу юнг, қисқа, қалин ва қаттиқлиги билан бошқалардан ажралиб турарди. Халтали бўри кўринишда итга ўхшаб кетарди. Бўрининг узунлиги бир метрдан 1,3 метргача бўлиб, думи 60—65 сантиметрга етарди. Думининг бошланиши жуда йўғон, итникига нисбатан кенгурарникига ўхшаб кетарди. Халтали бўри думи ёрдами билан ўз сезгисини ифодалай олмасди: масалан қувнаган вақтда уни ликиллатиб, қўрққан ёки ғазабланган пайтида ўзига тортиб ололмасди. Китобларда таъкидланишича, унинг думи ҳатто бўрилар тишлаганда ҳам эгилмас, у орқасига ўгирилиб қаролмас эди.

Аммо бу ҳайвонлар тўғрисида айтилган мишмишларга, бир китобдан иккинчи китобга кўчиб ҳар хил мақола ва ҳикояларда ўн йиллар мобайнида тарқалиб юрган миш-мишларга сира ишонманг. Унга аста ёндошинг. Чунки ҳеч ким жуда қадимий ва эркин яшаган, табиий ҳолатда ўзини қандай тута билган ҳайвонни (ҳозирча бундай тур мутлоқо йўқ) ҳеч ким ўрганмаган. Буни айтиш уятли, аммо ҳайвонот боғида ҳам бирорта олим бу бўрилар устида жиддий иш олиб бормаган!

Бу ҳайвонни кўрган, халтали бўрилар югуришда итлардек тез ва чаққон бўлмай, кўрқиб сўқмоқларга қочиб кетади, деб ҳикоя қилган кишиларга ишонманг. Ҳолбуки, бир тўда итлар ҳам унга қарши чиқишга журъат этолмасди. Унинг орқасидан изма-из юришганда, бўри орқа оёқлари билан узоқ-узоқ сакраб, худди кенгурадек одамлардан қочарди. Унинг гавда тузилиши шунга жавоб берарди. Чунки фақат у шундай юра олиши мумкин. Аммо бир нарса шуни тасдиқлайдики, халтали бўрилар ҳеч қачон, ҳеч қандай ҳолатда одамларга ҳужум қилишмаган.

Халтали бўри ўз болалари уч ойлик бўлгунча ўз халтасида олиб юради, унинг халтаси кенгурарникига нисбатан орқа томонидан, дум томонидан очилади. Болалари катта бўлгач, уларни иссиқ инга қўяди.

1937 йили Рой Мартик исмли киши халтали бўриларни излашга чиқди. Унинг таъкидлашича, йигирма бўрининг изини топди. Ҳатто оқшомда ёнидан ўтиб кетган бўриларни ҳам кўрди. Аммо ўрмонларга бу мақсад билан борган экспедициянинг ҳаммаси беҳуда ҳаракат қилди. Тўғри, вақти-вақти билан газеталарда машҳур «Тасмания йўлбарси»ни кўрган кишиларнинг маълумотлари ҳам чиқиб турди.

1961 йилнинг августида Хупартода чиқадиган «Меркури» газетаси маълум қилишича, икки балиқчи — Билл Мориссон билан Лоуре Томсон Тасманиянинг ғарбий соҳилига балиқ тутиш учун бориб океан ёнида чодир тутишди. Тунда улар даҳшатли шовқун эшитишди. Улар озиқ-овқат солиб қўйган сават ёнида қандайдир шарпа сезади. Томсон ўрнидаан туриб, қўлига ёғочни олдию чодирдан ташқарига чиқди, чақирилмаган меҳмонни ҳайдаб юбормоқчи бўлди. Қоронғиликда у қандайдир, йирик ҳайвоннинг ола-була гавдасини кўрди. У саватни титаётган эди. Томсон икки сакраб, унинг ёнига бордию, қўлидаги калтак билан ҳайвоннинг бошига урди. Ҳайвон эса зим-зиё қоронғиликда кўздан ғойиб бўлди. Эртасига эрталаб балиқчилар ўз чодирларидан сал нарироқда ёшгина эркак халтали бўрини кўришди. Сўнгра хабарда ёзилишича, улар ўзларининг ажойиб топилдиқларини чодирга олиб боришди. Овдан сўнг уни ўзлари билан олиб кетиб шаҳар музейига топширмоқчи бўлишди. Кечқурун келишса, ўлик бўридан ном-нишон ҳам қолмабди. Эҳтимол у чала ўлик бўлса қочиб кетгандир, ёки биронта киши ўғирлаб кетгандир. Балиқчилар шундай ажойиб нарсани йўқотганлиги учун ғазабланишди. Аммо шунга қарамай қумлоқда қон билан қотиб қолган озгина юнгни ўзлари билан олиб кетишди. Уни Хупартодаги мутахассисларга юборишди. Уларнинг аниқлашича, бу қон билан жун халтали бўриники экан. Аммо ҳайвоннинг ўзини излаб топишолмади. У дараксиз йўқолди.

Эҳтимол, сўнгги вақтгача Тасманиянинг ғарбий соҳилидаги тоғ ўрмонларида халтали бўрилар яшагандир: эҳтимол ҳозир ҳам у ерлардан шундай бўрилар топилар. Барибир бу ҳайвонлар узоқ яшай олмайди. Ҳатто 1938 йилдан буён давлат муҳофазасига олинган бўлсада, ҳаёт кечирмиши гумон.

«Неделя»дан.

Редактор **С. М. ҚАРОМАТОВ.**

** Фан ва техника янгиликлари*

Археологларнинг ноёб топилдиғи

Афросиёбда бу йилги археология қазишмалари дала мавсуми тугади. Олимлар анчамунча ноёб ўлжаларни қўлга киритдилар.

Афросиёб экспедициясининг раҳбари Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Яҳё Ғуломов ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда бундай деди:

— Милоддан аввал V— VI— асрларда қурилган Самарқанд мудофаа девори участкасининг очилиши энг катта топилдиқдир. Бу ишларни тарих фанлари кандидати Г. В. Шишкина бажарди.

Девор пахсадан урилган бўлиб, таги ернинг ҳозирги юзидан 12 метр чуқурликда ётади. Бу қадимги деворда кейинчалик чўзинчоқ хом ғиштдан урилган қисмлари ҳам бор. Ҳар иккала девор Александр Македонский қўшинлари Самарқандни олишининг гувоҳи бўлган. Қазишмалар дастлабки шу икки девор бузиб ташланганлигини кўрсатади. Аммо мутахассислар буни ким—Александр Македонский қўшинларими ёки бошқа кишилар қилганлиги тўғрисида ҳозирча бир фикрга келганларича йўқ. Дастлабки икки девор қолдиқлари устида учинчи бир девор ҳам урилган бўлиб чиқди. Буниси квадрат шаклидаги қалин хом ғиштдан урилган. Сақланиб қолган қисмининг бўйи етти метр келади, эни ҳам шунга яқинлашади.

Олимлар шу мудофаа иншоотлари қолдиқларини текшираётиб аждодларимиз мудофаа ишларида жойнинг ҳолатидан моҳирона фойдалана билганликларига ишонч ҳосил қилдилар. Улар шаҳарни мудофаа қилиш системасига бу ердаги мавжуд тепаликларни ҳам қўшганлар. Бояги девор қолдиқлари айни шу икки тепалик ўртасида ётибди.

ВУЛҚОНЛАРНИНГ СИРИ

Қозоғистон кенгликларида ташқи қиёфаси жиҳатидан ойдаги сирли тоғлар, «Ой цирклари» деб аталмиш тепаликларга ғоятда ўхшаб кетадиган ўзига хос геологик контурлар топилди. Шулардан бири — Шимолий Балхаш бўйидаги Шунак «цирки»нинг диаметри 2 километрга етади, «цирк» деворлари эса 500 метрдан зиёд баландликка кўтарилган. Геологларнинг ўтказган тадқиқотлари ердаги ана шу «цирк»нинг келиб чиқиш сирини очишга ёрдам берди. Бу нарса бундан тахминан учдан бир миллиард йил аввал ҳаракатда бўлган қадимги вулқон излари эканлиги аниқланди.

Сўнгги вақтларда ой кратерларига ўхшаш неча юзлаб халқа структуралар топилди. Чунончи, бу ерда узоқ геологик даврларда Шунак вулқонидан ҳам каттароқ вулқонлар ҳаракатда бўлган. Булардан баъзилари кўндалангига 80—100 километргача борган.

Ўтказилган тадқиқотлар қадимги айрим вулқонларнигина эмас, шу билан бирга бутун бир вулқонли поясни Қозоғистон картасига туширишга имкон берди. Марказий ва Жанубий Қозоғистонда бундай кратерлар занжири неча юзлаб километрга чўзилади. Олмаота районида ҳамда Еттисувнинг катта дарёси Или водисида қадимги вулқонларнинг излари топилди.

Қуёш системаси планеталарининг чиқиб келиши ва эволюциясини ўрганувчи мутахассислар учун, шунингдек геология разведкачилари учун ана шу тадқиқотларнинг муҳим аҳамияти бор. Геологларнинг аниқлашларига кўра, рангли ва ноёб металл конлари, шунингдек бошқа бир қанча минерал хом ашё турларининг конлари кўпгина қадимги вулқонларнинг фаолияти билан боғланган.

(ТАСС).
Олмаота.

● ● ●

Ереван. Микроэлектроника илмий-тадқиқот технология институтининг тажриба заводида «Масис» маркали янги автомобиль холодильникларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Камеранинг сиғими —8,5 литр, вазни—4,8 килограмм. Волга машиналарида холодильник приборлар панелининг тагига, ўнг томонга ўрнатилади.

Автохолодильник қўшимча ёнилғи сарфламай двигателдан ишлайди.

СУРАТДА: «Волга» машинасига ўрнатилган «Масис» маркали холодильник.

В. Соболев ва Э. Исаамян фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

● ● ●

Азов денгизининг хазинаси

Украина ССР Фанлар академияси Геохимия ва минераллар физикаси институтининг ходимлари Азов денгизининг тубидан циркон, титан минералларини топдилар.

Сузувчи махсус платформада туриб 49 та қудуқ кавланди ва денгизнинг саёз жойларидан неча юзлаб намуналар олинди. Чуқур жойларнинг намунасини эса аквалангистлар кўтариб чиқишди. Денгиз тубининг рельефи геолокатор орқали «суратга туширилди». Олинган ҳамма намуналар кўпдан-кўп физик-химиявий анализлардан ўтказилди. Геохимиклар денгизга қуюлувчи қирқдан ошиқ дарёни, шу жумладан, Дон ва Кубанни ҳам ўрганиб чиқдилар.

Денгизнинг шимолий қисми ғоятда «серхосил» чиқди. Бу ерда, жумладан ильмент ва рутил топилди. Даштдан оқиб келувчи кичкроқ Берди дарёсининг дельтаси қумлари ҳам аппатитга бой чиқди. Саёз жойларда ва пляжларда циркон, яккам-дуккам майда олмослар чиқди.

Олимлар деди ТАСС мухбири билан суҳбатда мазкур ишларнинг раҳбари Геология-минералогия фанлари доктори Е. Ф. Шнюков. Азов денгизи тубининг бағри геологик структураси жиҳатидан атрофдаги фойдали қазилмаларга бой қуруқлик районларга ўхшаш бўлса керак деб тахмин қилмоқдалар. Денгизнинг туби теварак атроф қуруқликнинг давоми бўлиши керак. Бинобарин, келажакда янги-янги конлар очилса ажаб эмас.

(ТАСС)
КИЕВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА— 19|XI да **Риголетто** 20|XI да **Жизель**.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА— 19|XI да **Парвона**, 20|XI да **Ўғирланган умр**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА— 19|XI да **Қайнона**, 20|XI да **Кумуш тўй**.

КИНО

19 НОЯБРДА

Чайковский (2 серия)—САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

Пан Володиевский—«ЎЗБЕКИСТОН», «СПУТНИК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА», «ДРУЖБА» (кечқурун).

Машаққатли масофалар (кеч 8,45 минутда). **Қора лола** (кеч 7 ва 10 яримда),—«ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ».

Дарвозабон (кеч 5 ярим ва 9 да), **Гилам ва қаллоб** (кеч 7 яримда)—«МОСКВА».

Муҳлат 7 кун—«ВОСТОК» (кечқурун).

Гул ва тош—НАВОИЙ номли (кечқурун).

20 НОЯБРДА

Чайковский (2 серия)—САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Машаққатли масофалар —«СПУТНИК» (тоқ соатларда), «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Гилам ва қаллоб—«СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Пан Володиевский (2 серия)—«ВОСТОК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Гул ва тош (2 серия)—НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Муҳлат 7 кун—«ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

30 ноябрь кундуз соат 11 да Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтининг илмий даражалар бериш бўйича илмий совет кенгаши (Черданцев кўчаси, 25-уй)да тарих фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун

Ф. Г. Волохонская: «Покистонда халқ маорифи» деган темада;

О. Жалилов «XIX асрнинг II ярми XX аср бошларидаги қорақалпоқ тарихидан (Хева давлат ҳужжатлари манбаида) деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан академия асосий кутубхонаси (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй)да танишиш мумкин.

30 ноябрь кундуз соат 2 да Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия-технология ва биология бўлимларининг зоология профили бўйича бирлашган илмий совет кенгаши (Куйбишев кўчаси, 20-уй)да биология фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун

Т. И. Винокурова: «Қалқонсимон без гармонларининг каламушлар—жигар хужайраси хроматинига таъсири» деган темада;

А. И .Гегельганс: «Митохондрияларда ионлар транспорти ва қалқонсимон без гармонлари таъсири» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан академия кутубхонаси (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй)да танишиш мумкин.

3 декабрь кундуз соат 2 да В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетининг илмий совет кенгаши (Университет кўчаси, студентлар шаҳарчаси химия факультетининг кутубхона зали)да химия фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун;

К. Оразгельдиев: «Термопсис ланцеолата р .Вр. ўсимлиги алкалоидларини текшириш. Цитизин асосида синтезлар» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИ

Диссертация билан университет илмий кутубхонаси. (Университет кўчаси, 4-уй)да танишиш мумкин.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

(Киров кўчаси, 11-уй)

«ЯНГИ УЧРАШУВЛАР»

ЁШЛАР КОЛЛЕКТИВИ АРТИСТЛАРИНИНГ

ГАСТРОЛЛАРИ

Қизиқарли цирк томошалари.

Томошалар кеч соат 8 да бошланади.

Шанба кунлари; кундуз соат 3 ва кеч 6 да:

Якшанба кунлари; кундуз соат 12, 3 ва кеч 6 да томошалар кўрсатилади.

Олдиндан билет сотиш кассаси эрталаб соат 11 дан очиқ.

ТЕЛЕВИЗОР

19 НОЯБРЬ

ПАЙШАНБА

РАКЕТА ҚЎШИНЛАРИ ВА АРТИЛЛЕРИЯ КУНИ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 Кўрсатувлар программаси.

Рус тилида: 18.00 Бугун—Ракета қўшинлари ва артиллерия куни. **18.25** «Ахборот» информацион программаси. **18.40** Совет киноси усталари. Михаил Жаров. Актёр туғилган куннинг 70 йиллигига бағишланади.

Ўзбек тилида: 20.00 «Ахборот» информацион программаси. **20.15** КПСС XXIV СЪЕЗДИ ШАРАФИГА. «Тикувчиларнинг янги марралари». **20.30** Совет Ўзбекистони композиторлари. Э. Солиҳов. **21.20** Ленинизм —давримиз байроғи. **21.35** «Осмон калити». Бадиий фильм. **22.50** Янгиликлар, кўрсатувлар программаси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
ДЎСТЛИК ЭКРАНИ
ДУШАНБА КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 «ОҚ ОЛТИН» хўжайини». Ҳужжатли фильм. **18.25** БЕШ ЙИЛЛИК МАРРАЛАРИ. **18.40** «Учинчи қўнғироқдан сўнг». Телеочерк. **19.35** Янгиликлар.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Янгиликлар. **20.05** Ўқувчилар учун. «Ёш олимпиадачилар клуби». **20.30** Ракета қўшинлари ва артиллерия кунига бағишланган кўрсатув. **21.00** Янгиликлар. **21.05** Рангли телевидение. Концерт. **21.30** Миллионлар ленинча университети. **22.00** «Вақт» информацион программаси. **22.30** Рангли телевидение. Хоккей бўйича СССР чемпионати. ЦСКА—«ДИНАМО»—(Москва). Танаффус вақтида мультфильмлар. **00.45** Москва кўрсатувларининг охири.

20 НОЯБРЬ

ЖУМА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 Кўрсатувлар программаси.

Рус тилида: 18.00 Болалар учун мультфильм. **18.10** «Ахборот» информацион программаси. **18.25** «Ердаги излар». Телеочерк. **18.40** Пойтахт музика ҳаётидан. Навоий номидаги Давлат Академик опера ва балет Катта театридан репортаж. **19.20** «Пропагандист» программаси.

Ўзбек тилида: 20.00 «Ахборот» информацион программаси. **20.15** Фридрих Энгельс туғилган куннинг 150 йиллиги олдидан. «Давлат ҳақида таълимот». **20.35** «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув. **21.15** КПСС XXIV СЪЕЗДИ ШАРАФИГА. «Ватан омборига». **21.30** Янгиликлар. **21.40** «БЎСТОН» тележурнали. **23.00** Кўрсатувлар программаси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
ЎҚУВ КЎРСАТУВЛАРИ ПРОГРАММАСИ

18.00 1-синф ўқитувчилари учун консультация (ўзбек тилида). **18.30** Сиртдан ўқиётган студентлар учун олий математика. (ўзбек тилида). **19.15** Сиртдан ўқиётган студентлар учун олий математика (рус тилида).

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Янгиликлар. **20.05** Тележурнал. **20.35** Болалар учун. «Қувноқ шаҳарча». **21.00** Янгиликлар. **21.05** Кинокамера жаҳонни кўради. **21.50** Рангли телевидение программаси. **22.00** Баскетбол бўйича СССР чемпионати. «ДИНАМО» (Москва)—ЦСКА. Танаффус вақтида киножурнал. **23.30** «Вақт» информацион программаси. **24.00** «Терем-теремок». Катталар учун эртак. **01.05** Рангли телевидение. «Инсон ва денгиз». **01.50** Оқшом куйлари. **02.50** Янгиликлар, кўрсатувлар программаси. **03.00** Москва кўрсатувларининг охири.

РАДИО

19 НОЯБРЬ

ПАЙШАНБА

РАКЕТА ҚЎШИНЛАРИ ВА АРТИЛЛЕРИЯ КУНИ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 «Съезддан — съездгача». «Бухоронинг зангори машъали» (русча). **18.10** Композитор Т. Азимов асарлари. **19.20** Татар куйлари. **20.00** «ЁШЛИК» радиостанциясининг программаси. **21.00** Халқаро мавзуларда суҳбат. **21.10** Пахтакорлар учун кечки концерт. **21.45** Сиёсий билимлар радиоуниверситети. «КПССнинг ҳозирги босқичдаги иқтисодий сиёсати ва уни амалга ошириш учун кураш» деган суҳбат (ўзбекча). **22.20** Рақс куйлари **22.40** В. И. Ленин ҳақида ҳикоялар (ўзбекча). **23.15** Мақом кечаси **24.00** Тунги музикали программа.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 Ҳажвий ҳикоялар (ўзбекча). **19.30** Б. Гиенко асарларидан концерт. **20.00** Фозилова ва Наматиев ижросида қўшиқлар (тожикча). **20.30** Камер куйлар. **21.00** Немис ёзувчиси Анна Зегерс туғилган кунининг 70 йиллиги олдидан. «Қамишзор» ҳикояси (ўзбекча). **21.40** Москва.

Ўзбекистон кўз докторлари илмий медицина жамияти правленияси, Тошкент врачлар малакасини ошириш институти кўз касалликлари кафедраси ва Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг бирлашган офтальмологик касалхонаси коллективлари кафедра ассистенти У. Р. Тошмуҳамедовга отаси

Раҳмонқул
ТОШМУҲАМЕДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар ижроия комитети Бош архитектура-планлаштириш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари А. А. Муҳамедшинга онаси

Зуҳра Шокировна
БОГДАНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 БЕТ.
19 НОЯБРЬ, 1970 Й.

«Вечерний Ташкент» орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар Дзержинский кўчаси, 15-уй. Редакция телефонлари: Коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача, редактор ўринбосарлари—33-29-33, 33-29-09. масъул секретарлар—33-27-22, партия совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари—33-29-42, адабиёт, санъат ва маданият бўлимлари—33-29-55, хатлар ва оммавий ишлар—33-27-70, фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари—33-27-57, саноат, транспорт ва қурилиш бўлимлари—33-27-03, ахборот бўлими—33-28-95. эълонлар бўлими—33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64579.
НАШР 3161.
Р—16671.